Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 186 (15809) | 1981 оной августын 13, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

ХҮДӨӨГЭЙ БАРИЛГАНУУДТА — АНХАРАЛ

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ манай ороной барилгашадай үмэнэ асари ехэ зорилгонууд табигданхай. «Шэнэ табан жэл барилгашадта горитой ехэ шалгалта болохо юм. Продукциин эгээл ехэ ургалтые хангаха, дутуу дундануудые усадхан зайсуулха аргатай предприятинуудые дары түргөөр бариже дүүргээд, ашаглалгада оруулалгада бүхы хүсэеэ элдүүлэн хабаадуулха гээшэ тэрэнэй онсо шэнжэ болоно»,— гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев партиин XXVI съезд дээрэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ худөөгэй барилгашад өөрынгөө хүбита оруулжа, колхоз, совхозуудай гол фондуудые үргэдхэхэ, малшад, таряашадай болон бусад ажалшадай байра байдал улам һайжаруулха, тэдэнэй соёлой болон ажаһуудалай бүхы эрилтэнүүдые хангаха ушартай болоно.

Байгша оной түрүүшын долоон һарын зарим тэды дүнгүүдые хараад үзэхэдэ, республикын совхозуудта гол фондуудые ашаглалгада үгэлгэ нёдондоной хэмжээнһээ 53 процентээр ехэ байба. Барилгада шэглүүлэгдэһэн капитальна һомололгын мүнгэн зөөри нёдондонойхиһоо 17 процентээр ашаглагдаа. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн, 1980 оной түрүүшын долоон һарынхида орходоо, 25 процентээр ехэ болоо гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиигэжэ энэ жэлэй долоон һарын туршада эбэртэ бодо малай, хонидой, шубуудай байранууд нёдондонойхиһоо олоор ашаглалгада үгтэһэн байна. Энэ болзор соо ганса колхозуудта 4 мянган шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд торлогдоо гэжэ тоо бүридхэлшэд мэдээсэнэ. Республикын колхозуудта капитальна һомололго 1981 оной долоон һарынхиһаа 10 процент доро ашаглагдаһан байха юм.

Худөө нютагуудта барилга эрхилдэг «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй, «Бурятцелинстрой» трестын коллективүүд нёдондонойхиһоо ехэ хэмжээнэй барилга хэһэн байна. Эндэ олон үрэтэйгөөр, һайн шанартайгаар ажал хүдэлмэреэ бүтээдэг коллективүүд үсөөн бэшэ. «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй Зэдын, Прибайкалиин нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннонууд һараһаа һарада урдаа табиһан зорилгоо бүримүһэн бэелүүлдэг юм. «Бурятцелинстрой» трестын 590-дэхи 466-дахи, 1011-дэхи нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннонууд һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд һайн дүнгүүдые туйладаг болонхой. Нэрлэгдэһэн коллективүүдтэ партийна, профсоюзай организацинууд, хүтэлбэрилэгшэдынь болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдынь барилгашадые хүмүүжүүлгын, мэргэжэл шадабариинь дээшэлүүлгын асуудалнуудта, социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр эрхилхэ хэрэгтэ сэг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа байдаг гээшэ. 590-дахи нүүдэл-оньһожоруулагдамал колонныи К. А. Паркалло гэгшын хүтэлбэрилдэг бригадада партиин XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илагшын знамя барюулагдаһан юм. Трестын бусад коллективүүдтэ ажал хүдэлмэридөө амжалтаараа, ажабайдалдаа ниитэ хэбэеэрээ шалгарһан хүнүүд олон. Тэдэнэй дунда Хяагтын 466-дахи ПМК-гай штукатур-шэрдэгшэд Г. А. Ткачева, А. А. Агонова, 590-дэхи ПМК-гай штукатур-шэрдэгшэ Т. Н. Шевелева, 1010-дахи ПМК-гай модошо дархан Д. Д. Сибхалаев, Бэшүүрэй 1010-дахи ПМК-гай модошо дархан А. Н. Тимкин, 1232-дохи ПМК-гай шулуушан Н. И. Зимирев болон бусад түрүүшүүл мүрысөөнэй манлайда дабшана.

Худөө нютагуудта электрын элшэ хүсэ дамжуулагшад үнгэрэгшэ долоон һарын туршада нёдондонойхиһоо 8 процентээр ехэ хүдэлмэри хэһэн байха юм. Тиихэдэ барилгын товарна продукциин талаар (шэнэ гуримай ёһоор) «Бурятсельхозмелиоводстрой» трест, «Бурятводстрой» барилгын захиргаан, «Бурятсельхозмонтажкомплект» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэл хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн юм.

Гадна барилгын тусхай нэгэдэлнүүдэй хажуугаар республикын ажахынууд өөрынгөө хүсөөр нилээд ехэ барилга эрхилдэг гээшэ.

Иимэ ехэ хэмжээнэй барилгын хэгдэбэшье, мүнөө үе сагта манай ажахын энэ шухала һалбарида бүхы дутагдалнууд усадхагдаа гэхын аргагүй. Барилгын товарна продукциин талаар республика соохи эгээн ехэ эмхинүүд—«Бурятмежколхозстрой» нэгэдэл болон «Бурятцелинстрой» трест түсэбөө дүүргээгүй байшоо ха юм. Нёдондонойхидо орходоо ехэ ажал хүдэлмэри бүтээбэшье, хараалагдаһан түсэбөө долоон һарын туршада «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэйхид 96 процент, «Бурятцелинстрой»—91 процент бэелүүлээ. Иимэ дутуудтайгаар долоон һараяа түгэсхөөд байхадаа, бодомжото шиидхэхоор асуудалнуудай олошорхонь гайхалтай бэшэ.

Манай намжар дулаан саг үдэр бүри хорожо, худөөгэй барилгашадые яаруулһаниинь ойлгосотой. Дутагдалнуудай шалтагаанууд олон янзын байдаг, тиимэһээ тэдэниие зайлуулхын тула эрид хэмжээ абаха шухала гээшэ. Түнхэнэй райондо олонхи барилганууд задагай, үниин ашаглалгада үгтэхэ объектнүүд элдэб шалтагаанаар унжагайрна гэжэ элирээ. Гурбан жэлэй саана эндэ ажахынууд хоорондын агрохимкомплекс барижа дүүргэхэ аад, мүнөө болотор тэрэнь дүүргэгдээгүй. Бусад задагай объектнүүдэй дунда зүндаа хүдэлгэгдээгүй хирпинсын заводой продукци үгэжэ эхилээгүйнь мүн ушарамтай. Иимэ предприятинууд Бэшүүрэй, Захааминай районуудта хүдэлжэ, тэндэхи эрилтэнүүд хангагдадаг болоно.

Мүнөө зарим ажахынууд таряа хуряалгаяа эхилжэ байна. Колхоз, совхозуудта ерэхэ жэлэй тарилгын үрэһэ хүрэнгэ хааха, сэбэрлэхэ пунктнууд һаяын үдэрнүүдтэ хэрэгтэй болохонь. Мүнөө жэлдэ үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ 7 пункт «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй барилгашад тушаах байһан аад, унжагайруулна гэжэ тэмдэглэлтэй. Бэшүүрэй районой Калининай нэрэмжэтэ, Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм», Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ, Хяагтын районой «Дружба» колхозуудта болон бусад ажахынуудта һүүлэй үдэрнүүд болотор үрэһэ сэбэрлэлгын пунктнууд баригдаад болоогүй байгаа. Минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха байрануудые бариха хэрэгтэ олонхи колхоз, совхозуудта анхаралгүй хэрэгээр хандадаг байха юм. Август һарада таряан ургаһанда шухала хэрэгтэй объектнүүдые дүүргээд, сентябрь һарада малайнгаа үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ, комплекснууд, кошарануудые барижа дүүргэхэ, шэнэлэн һэльбэхэ, дулаалха гэхэ мэтэ ажал хүдэлмэридэ нилээд ехэ хүсэ шадал гаргагдаха. Бэшүүрэй, Захааманай, Бодоной совхозуудта болон бусад ажахынуудта хэдэн жэлэйһээ урид гаражнууд ашаглалгада үгтэхэ ёһотой. Олон худөө нютагуудаар гэр байра, соёлой болон ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэ хангалгын, эмшэлэлгын, худалдаа наймаанай гуламтануудые дулаасуулха котельнэнүүд, үхибүүдэй сад-яслинуудай, һургуулинууд болон интернадуудай барилгые саг болзортонь дүүргэхэ гээшэ энэ үдэрнүүдэй ээлжээтэ зорилгонууд мүн болоно.

Элирүүлэгдэһэн дутуу дундануудаа бүгэдыень усадхахын тулада барилгашадай коллективүүдтэ, барилгын талмайнууд дээрэ ажалай эмхидхэл һайжаруулха, оньһожоруулга үргэнөөр хэрэглэхэ, барилгашадай мэргэжэл дээшэлүүлхэ, мүн бодоһо гаргадаг, хүдэлмэреэ дутуу хээд орхидог ушартай тэмсэхэ, ашаглалгада оруулагдаагүй объектнүүдэй тоо үсөөрүүлхэ эрилтэнүүдые партиин XXVI съезд табиһан байна юм. Түрүү дүй дүршэл, эрдэм техникын туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэхэ, һайн талаяа харуулһан бригадна подряд болон бусад онол аргануудые нэбтэрүүлхэ шухала болонхой. Иимэ эрилтэнүүдые хүсэндэнь хүргэһэн ушарта ажалай саг гээхэ журам эбдэхэ, даажа байһан хүдэлмэриеэ бусаар хандаха ябадалнууд дабагдажа, ниитын интересүүд хангагдахал. Энэ гүрэн түрын удха шанартай хэрэгтэ партийна комитедүүд, ниитын эмхи зургаанууд, хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон бүхы барилгашад хубитаяа оруулха дүүрэн аргатай.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР А. И. ПОЗДНЯКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна болон советскэ органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө арадай депутадуудай Баргажанай районно Соведэй гүйсэдкомой секретарь Поздняков Александр Ивановичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной августын 7.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

КПСС-эй Центральна Комитет ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет «1981—1985 онуудта түрүүшын ээлжээндэ хэрэглэгдэдэг эд товарнуудай үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ ба эдэ зүйлнүүдээр хүн зоной эрилтэ гүйсэд дүүрэнээр хангаха талаар бэелүүлэгдэхэ хэмжээнүүд тухай» ба «1981—1985 онуудта үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудай үйлэдбэрилгые ехэ болгохо, тэдэнэй шанарыень дээшэлүүлхэ ба ассортиментыень һайжаруулха тухай» тогтоолнуудые батал ан абаба.

Арад зоной материальна ба соёлой-ажаһуудалай хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ тухай КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэ хангаха зорилгоор «1981—1985 онуудта түрүүшын ээлжээндэ хэрэглэгдэдэг эд товарнуудай үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ ба хүн зоной эрилтые эдэ зүйлнүүдээр гүйсэд дүүрэнээр хангаха тухай» тогтоол дотор дээрэ заагдаһан эд товарнуудай үйлэдбэриие шууд түргэнөөр хүгжөөхэ талаар хэмжээнүүдэй бүхэли комплекс хараалагданхай.

Тодорхойлон хэлэбэл, түрүүшын ээлжээндэ хэрэглэгдэдэг пумаажан будуудые ба тэрээгээр оёгдоһон зүйлнүүдые, трикотажна хубсаһа ба оймһоной зүйлнүүдые, нэхэгдээгүй бүдөөр оёгдоһон зүйлнүүдые, саарһаар хэгдэһэн хэрэгсэлнүүдые, резинэ гутал, мылэ, угаалда хэрэгтэй зүйлнүүдые ба бусад эд бараа, тэрэшэлэн химическэ утаһа болон ниндхэнүүдые, шэрэ ба бусад материалнуудые үйлэдбэрилхэ, эдэ бүхы эд хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэдэ хэрэгтэй бусад материалнуудай шанар ба ассортиментые һайжаруулха талаар даабаринууд СССР-эй ба союзна республиканuудай министерствэнүүд болон албан зургаануудта үгтэбэ.

Пумаажан бүдүүдые, нэхэлгэгүйгөөр хэгдэһэн бүдүүдэй үйлэдбэриие хүгжөөхэ талаар тогтоол дотор хараалагдаһан хэмжээнүүд 1985 ондо хүн зондо худалдагдаха ба оёгдохо хубсаһануудай хэмжээе 1980 онойхиһоо 31 процентээр дээшэлүүлхэ арга олгохо байна. Пумаажан бүдөөр ба холисотой утаһаар оёгдоһон трикотажна дотор хубсаһа гаргалга 37 процентээр, угаалгада хэрэгтэй синтетическэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ 1,5 дахинаар дээшэлхэ.

Нарай ба яслида ябадаг үхибүүдэй дотор хубсаһа, ханада няадаг саарһа (обой), резинэ гутал, тетрадьнуудые, карандашнуудые, туалетнэ мылэ, сай болон бусад эд хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ горитойгоор дээшэлүүлэгдэхэ.

1981—1985 онуудта ажал хэжэ шадаха сулөө хүнүүдтэй городууд ба районой түбүүдтэ утаһа ээрэхэ, бүд нэхэхэ, трикотажна оймһоной зүйлнүүдые гаргаха үйлэдбэриин багахан хүсэтэй, тусхай шэглэлээр мэргэжэһэн предприятинуудай (пумаажан бүдэй ба трикотажна үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй филиалнуудай) барилга хангахыень СССР-эй Хүнгэн промышленностиин министерствэдэ ба союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ дуратхагдаа. Пумаажан бүдүүдые үйлэдбэрилдэг промышленностиин предприятинуудта хуушарһан станок болон машинануудые бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэнүүдээр һэлгэхэ даабари үгтөө.

1981—1985 онуудта ханада няадаг обойн ба саарһаар хэгдэдэг эд хэрэгсэлнүүдэй үйлэдбэриие горитойгоор дээшэлүүлхэ, шанарыень һайжаруулха ба ассортиментыень олошоруулха талаар хэмжээнүүдые зохёон бэелүүлхэ даабари СССР-эй Ой модоной министерствэдэ, целлюлозно-саарһанай ба модо болбосоруулгын промышленностьда даалгагдаа.

«1981—1985 онуудта үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудай үйлэдбэрилгые ехэ болгохо, тэдэнэй шанарыень дээшэлүүлхэ ба ассортиментыень һайжаруулха тухай» тогтоол дотор соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэмжын хэдэ хэдэн эд товарнуудые үйлэдбэрилхэ талаар даабаринууд СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ үгтөө. Эдэ даабаринуудтай зохилдуулан, 1985 ондо үнгэтэ телевизор гаргалгые 2,3 дахинаар, кассетнэ магнитофонуудые — 2,2 дахинаар, хубсаһа угаадаг автомат ба хахад автомат машинануудые — 1,6 дахинаар, 200 кубическа л/м ба тэрэнһээ дээшэ багтаамжатай холодильнигуудые — 1,7 дахинаар, мотоцикл ба мотороллернуудай запас частьнуудые — 1,5 дахинаар дээшэлүүлхэ.

Электронно-кварцева часуудые, гэрэлтэй фотоаппарадуудые, шаажан гүйлгэһэн түмэр ба шаажан амһартануудые, садово-огородно зэр зэмсэгүүдые, лааг болон шэрэй зүйлнүүдые, үхибүүдые техническэ талаар хүмүүжүүлгэдэ хэрэгтэй хэрэгсэлнүүд болон бусад зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ горитойгоор дээшэлүүлэгдэхэ.

Дээдын албан зургаануудта мэдэлтэй байгаашье һаань, республикынгаа газар дээрэ байһан нэгэдэлнүүдтэ (предприятинуудта) худалдаа наймаанай организацинуудай захилаар, ондоо тээшэнь эльгээхэ хэрэгтэй байһаниие хараада абалсан, республикынгаа хүн зоной хэрэглэмжые гүйсэд дүүрэнээр хангахаар соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэмжын юрын эд товарнуудые хэрэгтэй зэргын хэмжээн соо үйлэдбэрилхэ талаар даабари үгэхэ эрхэ союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ олгогдоо.

Ажаһуудалай хэрэглэмжын бэе бэеһээ балай ехэ илгаагүй элдэб түхэлэй машина болон приборнуудые хэтэрмэ олоор гаргажа огто болохогүй гэжэ тоолоод, соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэмжын элдэб түхэлэй эд бараануудай үйлэдбэриин бодото байдалай ба тэрэниие хүгжөөлгын түлөө, эдэ эд товарнуудаар хүн зоной хэрэглэмжые гүйсэд дүүрэнээр хангалгын түлөө харюусалгатай байһан СССР-эй гол министерствэнүүд болон албан зургаануудта, ажаһуудалай хэрэглэмжын техническэ орёо нарин машина болон приборнуудые бүтээн гаргадаг предприятинуудай министерствэнүүд ба албан зургаануудтай хамта зургаан һарын болзор соо Стандартын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет ба Наука болон техникын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэй зүбшэжэ, дээрэ дурсагдаһан машина болон приборнуудай номенклатурые хороохо, шэнээр бүтээгдэн хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдэй техническэ, экономическа ашаг үрыень, үзэмжэ түхэлыень һайжаруулха ба хуушан түхэлэй продукцинуудые үйлэдбэриһөө болюулха талаар хэмжээнүүдые 1982—1985 онуудта бэелүүлхэ даабари КПСС-эй ЦК ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет үгэһэн байна.

Соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэлэй шэнэ түхэлэй эд товарнуудые тодорхойлбол, хоёр таһагтай һайн шанарай холодильнигуудые, электронно хүтэлбэрилгэтэй, автомат ёһоор хүдэлдэг хубсаһа угаaха машинануудые, программануудые электронно гуримаар өөрөө шэлэн харуулха, интегральна схемээр зохёогдоһон үнгэтэ телевизорнуудые, үнгэтэ зураг харуулха ба дуугарха кассетнэ видеомагнитофонуудые, үргэн арга боломжотой гарай электронно часуудые, гэрэй газаахи газар элдүүрилхэ худөө ажахын бүхы зэр зэмсэгтэй мотоблогуудые болон бусад шэнэ эд товарнуудые зохёон байгуулха ба үргэнөөр үйлэдбэрилдэг болохо талаар даабаринууд СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта тогтоогдоо.

Ажаһуудалай элдэб орёо техникэ үйлэдбэрилгые, тэдээндэ хэрэгтэй зүйлнүүд болон тусхай материалнуудаар хангалгые һайжаруулха зорилготойгоор эдэ хэрэгсэлнүүд болон материалнуудые зохёохо, үйлэдбэрилхэ ба хэрэглэгшэдтэ эльгээхэ талаар өөһэдынгөө мэдэлэй предприятинууд болон организацинуудта даабаринуудые үгэхыень СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгагдаа.

Соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэлэй эд товарнуудые гаргалга саашадань ехэ болгохын, тэдэнэй ассортимент ба шанарые һайжаруулхын тула бии байгаа үйлэдбэриингөө хүсэ шадалнуудые гүйсэд дүүрэн ашаглаһанайнь түлөө хүндэ индустриин предприятинуудай экономическа аша туһыень дээшэлүүлхэ нэмэлтэ хэмжээнүүд тус тогтоолоор хараалагдана.

Соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэлэй эд товарнуудай үйлэдбэрилгые ехэ болгоһонойнь түлөө, мүн тиихэдэ үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдһээ продукци гаргадаг болоһонойнь түлөө предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдые шагнаха гурим ВЦСПС-тэй суг хамта батал ан тогтоохыень Ажалай ба социальна асуудалнуудай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет болон СССР-эй Госпланда даалгагдаа.

Соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэлэй эд товарнуудай үйлэдбэрилгые хүгжөөхэ хэрэгтэ амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө үйлэдбэриин нэгэдэлнүүд ба предприятинуудта барюулагдаха дамжуултын Улаан тугуудые мүнгэн шангтайгаар, Ажалай ба социальна асуудалнуудай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет болон ВЦСПС-тэй зүбшэн хэлсэжэ, баталхыень хүндэ промышленностиин ба машина бүтээлгын һалбаринуудай министерствэнүүдтэ дурадхагдаа.

Арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые гаргадаг, тэрэшэлэн химическэ утаһануудые, шэрэ будагуудые, бусад түхэлэй түүхэй эд ба материалнуудые гаргадаг, мүнөө хүдэлжэ байһан предприятинуудые техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ, һэльбэн шэнэлхэ ба үргэдхэхэ, тэрэшэлэн шэнэ предприятинуудые бариха талаар даабаринууд СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ энэ тогтоолоор баталагдаба.

Тогтоолоор хараалагдаһан даабаринуудые дүүргэхын тула хэрэгтэй болохо түүхэй эд, шухала хэрэгсэлнүүд, материалнууд болон түхеэрэлгэнүүдээр гүйсэд хангаха ябадал СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Госпланда, СССР-эй Госснабта даалгагдаа.

Табан жэлэй ба жэл бүриин түсэбүүдэй проектнүүдые зохёон табиха үедөө хүн зондо худалдаха промышленна эд товарнуудые үйлэдбэрилгые ба худалдаа наймаанда эльгээлгые ехэ болгохо талаар нэмэлтэ арга боломжонуудые бэдэрэн олохыень СССР-эй Госпланда, СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ дурадхагдаа.

Арадай хэрэглэмжын промышленна эд товарнуудые үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ талаар хараалагдаһан программые бэелүүлхын тула 1981—1985 онуудта капитальна һомололгонуудые нилээд ехээр дээшэнь болгохоор хараалагдаба.

Эд товарнуудые гаргалга ехэ болгохын тула нөөсэнүүдые элишэлэн олохо ба бүри гүйсэдөөр хэрэглэхэ хэрэгтэ ажалша коллективүүдые элсүүлхэ талаар эмхидхэлэйнтээ хүдэлмэриие шэглүүлхыень, эд товарнуудые үйлэдбэрилхэ ба худалдаха түсэбүүдые дүүргэхэ талаар промышленностиин ба худалдаа наймаанай предприятинуудай хүдэлмэриин хойноһоо, тэдэниие үйлэдбэрилхэ хүсэнүүдые барилгын ба саг соонь ашаглалгада оруулалгын хойноһоо саг үргэлжын хиналта табихыень союзна республиканuудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомууд болон обкомуудта дурадхагдаа.

* * *

Совет арадай баян дэлгэр ажаһуудал һайжаруулха ба хүн зоной улам ургажа байгаа бүхы эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые бүри гүйсэд дүүрэнээр, али бүхы талаарнь хангаха гэһэн партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ арадай хэрэглэмжын эд товарнуудые үйлэдбэрилгэ улам үргэдхэлгэ ба шанарыень һайжаруулга хадаа мүнөө үедэ тон шухала удха шанартай гэжэ тоолоод, тус тогтоолоор хараалагдаһан даабаринуудые гүйсэд дүүргэхын тула тодорхой хэмжээнүүдые абаха эрилтэ бүхы шатын партийна, совет, ажахын болон профсоюзай органуудай урда КПСС-эй Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет табина.

ШЭМЭТЭ ГУРИЛ АДХАРНА

«Заганский» колхозой хүдэлмэришэд КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан юм. Тэдэ социалис уялганууд доторнь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Ниитынгээ малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ. Сенаж, силос дараха, ногооной витаминтай гурил—шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө «АВМ-1,5» түхэлэй хоёр агрегат хүдэлгэхэ».

Үнэхөөрөөшье тус колхоздо ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдана. КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, Верховно Соведэй Президиумэй хандалгада харюу болгон, энэ шухала кампанида һургуулиин һурагшад, пенсионернүүд, студентнүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд — ехэ багагүй хабаадана. Колхоз доторнь морин косилкатай 10, оньһожоруулагдамал 2 звено эмхидхэгдэнхэй. «АВМ-1,5» түхэлэй нэгэ түхеэрэлгэ мүнөө дээрээ хүдэлгэгдэнэ, хоёрдохи тиимэ түхеэрэлгэнь ойрын үдэрнүүдтэ ашаглагдажа эхилхэ байна.

... «АВМ-1,5» түхеэрэлгын хүсэтэй, шууяатай мотоор Сулхарын оршон тойрониие аяар холуур сууряатуулна. Тээ тэндэ, дүтэхэнэ үбһэ соможо байһан Нефед Викулович Денисовэй звеногой сабшалан дээрэһээ ногоо ашаһан тракторнууд тооһо бурьюулан наашаа табилуулна. Тэдэнэр ерэ ерэһээр, асарһан үбһөө «АВМ-эй» хажууда буулгана.

Сулхарада тодхогдоһон «АВМ-1,5» агрегадые даагша Александр Сазонович Филатовтай хамта З. К. Калашников, Г. Ф. Трофимов, Т. П. Филатов гэгшэд хүдэлнэ. Бүхыдөө 670 тонно витаминтай гурил бэлдэхэ түсэбтэй юм. Мүнөө даб дээрэ 400 гаран тонно энэ шэмэтэ тэжээлээ мэшээгүүд соо хээд, хажуудаа зэргэлжэ байһан ехэ склад соо аятай зохидоор ябталан хадагална. Эндэһээ гүүртэ, отарануудта абаашагдахань мэдээжэ.

— Мүнөө дээрээ манай агрегадай коллектив витаминтай үбһэ гурил бэлдэлгээр район дотороо түрүү һуури ээлжэ ябана, — гэжэ Александр Сазонович хөөрэбэ. Түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэһэнэй түлөө 300 түхэриг шан үгтэхэ. Зүгөөр үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө бүришье ехэ байха.

Витаминтай гурилай шанарта эндэ ехэ анхарал хандуулдаг юм байна. Бэлдэһэн гурилаингаа шанарые гол түлэб агрегадые даагша, мүн тоо бүридхэгшэ шалгадаг юм. Һайн шанартай гурил бэлдэһэнэй түлөө нэмэлтэ түлбэри тогтоогдонхой.

...«АВМ-эй» түхеэрэлгэнүүд нэгэ жэгдээр хүүен хүдэлнэ. Соргоор гараһан гурилынь саарһан мэшээгүүд соо адхаржал, адхаржал байна. Шэмэ ехэтэй тэжээл үбэлжэлгын үедэ хэды үнэтэй сэнтэй байхаб даа!

С. ОЧИРОВ.

Мухар-Шэбэрэй район.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: «АВМ-1,5» түхэлэй агрегадые даагша А. С. Филатов. Эндэһээ ногоон тэжээл агрегат руу Г. Ф. Трофимов таһалгаряагүйгөөр үгэжэ байдаг.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МҮРЫСЭНЭБДИ: БУРЯАД, ШЭТЭ, ЯХАД

1981 ОНОЙ ЯНВАРЬ—ИЮЛЬ ҺАРАНУУДАЙ ДҮНГҮҮД

	Түсэбэй дүүргэлтэ (проц.)		
	Буряадай АССР	Якадай АССР	Шэтын обл.
Промышленность			
Продукци худалдалга	99,3	103	102
Ажалай бүтээсэ	99	103	99
Промышленна предприятинуудай тоо бүхыдөө	175	135	199
Продукци худалдаха түсэбөө дүүргээгүйшүүл	48	—	35
Энэнь ниитэ тоодо (проц).	27	—	17
Худөө ажахы			
Мал ажалай продуктнуудые бэлэдхэлгэ			
Мал ба шубуун	60	75	39
Һүн	83	74	77
Үндэгэн	83	77	83
Нооһон	52	—	43
Овощ	4	3	—
Капитальна барилга			
Гүрэнэй капитальна һомололгоор ашаглалгада оруулагдаһан гол фонднууд	56	60	37
Гүрэнэй капитальна һомололго бүхыдөө	95	100,1	76
тэрэ тоодо:			
барилга-хабсаралгын хүдэлмэри	94	96	73
Гэр байрануудые ашаглалгада оруулалга	44	50	29
Өөһэдын хүсөөр хэһэн подрядна хүдэлмэриин хэмжээн	96	99	81
Худалдаа наймаан			
Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай розничнo эд бараанай эрьесэ	103	101	103
Хүн зоной ажаһуудалай хангалга			
Хангалгын ниитэ хэмжээн	99,1	101	98

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлени.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ҮҮСХЭЛ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэжэ, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэхэ гэhэн мүрысөөндэ манай тоннельнэ 16-дахи отрядай хүдэлмэришэд булта хамсыгаа шуун оролсоод, хаба шададаа гамнангүйгөөр ажаллажа байна. Отрядаймнай коллектив багахан болзорой туршада Хойто-Байгалда ехэ хүдэлмэри хэхэ даабаритай. Бидэ Байгал далайн хойто эрьеэр дүрбэн тоннель малтажа байнабди. 5,5 километр утатай энэ тоннельнүүдэй барилгые 1983 ондо дүүргэжэ, ашаглалгада тушааха хараа зорилготойбди.

Отрядаймнай коллектив эгээл үндэр бүтээсэ туйлажа, даабаряа үлүүлхын тула тэмсэнэ. Хүдэлмэришэдэй шэнэ онол арга, оньhон техник үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, hүүлэй сагта муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлана.

Байгалай эрьеын тоннельнүүд бусад тоннельнүүдтэ орходоо үргэншье, үндэршье байха юм. Юуб гэхэдэ, энэ тоннель соогуур түмэр замай хоёр рельс табигдаха ёhотой. Иимэ тоннель Зүхэ орон доторнай анха түрүүшынхеэ баригдажа байна. Хэнэйшье мэдэhээр, урдань хүнэй хэжэ үзөөгүй юумэ эхилхэдэ, али бэрхэшээлнүүд дайралдадаг ха юм. Хэрбээ Байгалай тоннелиин үргэниинь 8 метр hаань, эрьеын тоннелиин үргэниинь 18 метр болоно. Гранит шулуунай дундуур иимэ үргэн, үндэр нүхэ малтаха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ байшаба. Оньhон түхеэрэлгэнүүдэй хүсэн багадаха. Дүршэл шадабаритай. бэрхэ проходчик Рамзан Махмудовай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив Байгалай эрьеын нэгэдэхи тоннель малтажа эхилээ бэлэй. Энэ тоннелиин утань 380 метр юм. Тиимэшье ехэ тоннель гэхын аргагүй ааб даа. Гэбэшье эндэ түрүүшын лэ үдэрhөө олон бэрхэшээлнүүд дайралдаа.

Проходчик Рамзан Махмудов hайса хаража, бодомжолжо үзөөд, газар малтадаг түхеэрэлгээ hэльбэн шэнэлжэ, бүтээсыень эрид дээшэлүүлээ. Халаанай туршада оройдоол 30—40 метр тоннель малтадаг hаа, мүнөө 70—80 метр хүрэтэр газар малтагдадаг байгаа.

Рамзан Махмудовай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив үсэд нэтэрүүтээр, оролдосотой бэрхээр ажаллажа, Байгалай эрьеын нэгэдэхи тоннель (утань 380 метр) хараалагдаhан болзортонь, июниин 23-да малтажа дүүргээ. Эдэнэр партиин XXVI съездэ зорюулан абаhан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлээ hэн. Мүнөө Рамзан Махмудовай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив Байгалай эрьеын хоёрдохи тоннель малтаhаар байна. Энэ тоннель хоёр талаhаа малтагдана. Эндэ ажаллажа байгаа хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлана.

Дүршэл шадабаритай проходчик В. И. Шильниковэй хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив хоёрдохи тоннелиин баруун порталда ажаллана. Тус бригадын гэшүүд кварталай туршада 80 метр тоннель малтаха даабаритай аад, 90 метр тоннель малтаха гэhэн үүсхэл гаргаа байгаа. Энэ зорилгоо бодото дээрэнь бэелүүлхын тула юу хэхэ хэрэгтэй гээшэб? Шильниковэй бригадын гэшүүд арга боломжоёо hайса хаража үзөө. Олоороо зүбшөөн хөөрэлдэжэ, бодомжолжо үзөөд, бүхы участогаараа бригадна подряд хэрэглэжэ эхилхэ гэhэн шиидхэбэри гаргаба. Энэ юун гэhэн удхатайб?

Хоёрдохи тоннелиин баруун порталда ажаллажа байгаа участогай проходчигууд, электрослесарьнууд, хаяр шулуу зөөдэг машинануудай жолоошод, тоннелиин хананууды бетоноор бүхэлэгшэд ажалай хэлсээ баталаад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын тула булта̄даа тэмсэхэ болоно бшуу. Халаан бүриин даабари үлүүлэн дүүргэхын хажуугаар, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар эрхилхэ ёhотой. Барилгын материал, зэр зэмсэг арьбалжа, оньhон түхеэрэлгэнүүдые гамтайгаар ашаглаха гээшэ эдэнэй гол шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно. Участогай хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайнаар ябуулагдана. Бултадаа экономико шудална, коммунис ажалай hуралсалда хабаадажа, эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлнэ, түрүү онол арга нэбтэрүүлхын хойноhоо оролдоно.

Бүхы участогаараа бригадна подряд хэрэглэхэ гээшэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ ааб даа. Проходчигууд, бетонщигууд, жолоошод, барилгын материал бэлэдхэгшэд, слесарьнууд нэгэ хүн шэнги эбтэйгээр ажаллаха ёhотой. Тэрэгүйгөөр ямаршье амжалта туйлагдахагүй ха юм. В. И. Шильниковэй бригадын коллектив эдэбхи үүсхэл гаргажа, үндэр бүтээсэ туйлаха арга шадалтай байhанаа хэрэг дээрэнь харуулжа шадаа. Эдэнэр байгша оной нэгэдэхи кварталай туршада 80 метр тоннель малтаха, 517 мянган түхэриг гаргашалха аад, 90 метр тоннель малтажа, 465 мянган түхэриг бүхыдөө гаргашалаа. Бултадаа нэгэ хүн шэнги эбтэйгээр ажаллаhан дээрэhээл иимэ hайн үрэ дүн туйлагдаба ха юм. Хоёрдохи кварталай туршада 97 метр тоннель малтагдажа, даабари холо үлүүлэгдэхэ. Бригадна подряд шадамар бэрхээр ашаглаhан дээрэhээл тус коллектив hара, квартал бүриингөө даабари үлүүлжэ, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэнэ. Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада 32 мянган түхэригэй нэмэлтэ түлбэри абажа, дундаа хубааhан байха юм. Проходчигууд, бетонщигууд, слесарьнууд, электригүүд бүгэдөө нэмэлтэ түлбэри абана. Байгша оной нэгэдэхи кварталай дүнгөөр КПСС-эй Буряадай обкомой, Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа. «Юность» радиостанциин тусгай шанда хүртэбэ.

Алишье участогай, бригадын коллективүүд түрэhэн даабари саг болзорhоонь дүүргэхэ гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр дундаа шалгаржа байна. Эрхимүүдынь лэ онсо шалгаржа, даабаряа холо үлүүлжэ, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар дүүргэнэ. А. М. Скотниковой бригадын гэшүүд мүн лэ халаан бүриингөө даабари холо үлүүлжэ, үшөөл hайн үрэ дүн туйлаха арга шадалтай байhанаа хэрэг дээрэнь харуулжа байна.

Хүдэлмэришэднай үйлэдбэридэ бии байгаа арга боломжонуудые шадамар бэрхээр хэрэглэжэ, оньhон түхеэрэлгэнүүдые гамтай ашаглан бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ зорюулна. Үдэр, hүнишье Байгалай эрьеын хаданууд соо эршэтэ ажал орьёлон бусална. Проходчигууд гранит шулуу түнхин малтажа, метр метрээр урагшаа дабшана. Эдэнэр Байгалай эрьеын тоннельнүүдэй барилга саг болзортонь дүүргэжэ, КПСС-эй XXVI съездын хараалhан зорилгонуудые саг болзортонь бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаха гэжэ эрмэлзэнэ.

Отрядаймнай коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада, мүн 1990 он хүрэтэр хэхэ ажалай холын хараатай түсэб зохёонхой. Энэ түсэб бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бидэ үдэр, недели, hара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхэ болонобди. Байгша ондо 1200 метр тоннель малтажа, 1000 метр тоннель бетоноор бүхэлхэ даабаритайбди. Түрүүшын хахад жэлэй даабари 117 процент дүүргэгдээ. Барилга эрхим шанартайгаар хэhэнэйнгээ түлөө барилгын өөрынь үнэ сэнгые 300 мянган түхэригөөр доошолуулаабди. Энэ ехэ амжалта мүн болоно. Отрядаймнай бүхы хүдэлмэришэдэй үнэн сэхээр, оролдосотой шангаар ажаллаhан дээрэhээл эдэ бүхы амжалтанууд туйлагдана. Саашадаа улам шангаар, үүсхэл оролдосотойгоор ажаллаха гээшэ манай гол шухала зорилго болоно.

В. ЯНОВСКИЙ,
тоннельнэ 16-дахи отрядай инженер.

Баяма дулаанай ульhанда...

«Востокэнергомонтаж» участогай коллектив хори жэлэй туршада республика доторнай хабсаралга хүдэлмэри эрхилнэ. Энэ хугасаа дотор тэдэнэй бүтээhэн ажал угаа ехэ.

Гансал үнгэрэгшэ жэлэй туршада участогай хүдэлмэришэд миллион түхэригэй сэнтэй ажал дүүргэжэ, энэ жэлдэ муу бэшэ дүнгүүдые туйлана. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй 7 hара соо 700 мянган түхэригэй хабсаралга-барилгын хүдэлмэри бүтээгдээ.

Тэдэнэр мүнөө жэл городой промышленна предприятинуудые, байрын гэрнүүдые дулаагаар хангаха хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулна. Жэшээ болгон нэрлэбэл, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй агаар халаадаг хоёр котел капитальнаар заhабарилагдажа, хэрэглэгдэhэн газаар дулаагаар хангагдаха болгогдобо. Тиихэдэ ТЭЦ-hээ Тальцы станци хүрэтэр үнэhэ үлеэхэ томо хоолой татагдаха байна.

Городой Карл Марксай бульварта, Железнодорожно районой дулаан уhанай урдадаг трассануудай заhабарилагдажа байхыень хүн бүхэн хараhан байна. Энэ хүдэлмэри баhал «Востокэнергомонтажай» ажалшад эрхилнэ.

Прораб А. И. Кушнарев ба бригадир А. М. Сальников (зураг дээрэ зүүн гарhаа) гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригада час соо 600 тонно шулуу нүүрhэ буулгаха, ашаглалгын кранай барилга-хабсаралга Гусиноозерско ГРЭС-тэ эхилэнхэй. Энэ бригадынхид ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлажа, участок соогоо түрүүшүүлэй зэргэдэ гарана.

Нёдондо жэл Сэлэнгэ мүрэнэй уhанай хэмжээнэй ехэ доошолhон дээрэhээ городой ТЭЦ уhаар дуталдажа, шье, тэрэшье кварталда халуун уhа үгэлгэ таhалдаша байhан гээшэ. Энээниие усадхахын тула участогай хүдэлмэришэд зохистой хэмжээнүүдые дары абажа, түгшүүртэй байдал усадхагдаhан байна бшуу.

«Востокэнергомонтаж» участогта ажалай түрүүшүүд олон. Тэдэнэй дундаhаа электро-гагнууршад В. Бойко, Горбунов, Т. Моцкевич, П. Г. Павлюков, хабсаргагша бригадир А. М. Сальников, слесарь-хабсаргагша А. Хороших болон бусадай нэрэ дурдамаар.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

ТУhАТАЙ УУЛЗАЛГА

ВЛКСМ-эй эхин организацинуудта тоосоотоhунгалтын суглаанай боложо эхилhэнтэй дашарамдуулан, комсомолой хүтэлбэрилэгшын эмхидхэхы, ударидахы үүргые улам дээшэлүүлхэ, ажал ябуулгыень эдэбхижүүлхэ тухай асуудалда зорюулагдаhан уулзалга ВЛКСМ-эй Мухар Шэбэрэй райкомдо үнгэргэгдэбэ.

Энэ уулзалгада ВЛКСМ-эй райкомой аппаратай хүдэлмэрилэгшэд, комсомолой хэдэн эхин организацинуудай секретарьнар, районой «Ленинэй зам» газетын редакциин журналистнууд хабаадаба.

Комсоргын нэрэ хүндэ тухай, тэрэнэй уялга болон шэнжэ шанар тухай уулзалга дээрэ түрүүлэн үгэ хэлэhэн ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Н. Соколов тогтобо. Комсомолой организациин секретарь хадаа бусад нүхэдтөө жэшээ харуулха, хүндэтэй, алибаа асуудалнуудые түргэн шууд, зүбөөр шиидхэхэ шадабаритай байха зэргэтэй. Үшөө тиихэдэ үүсхэлшэ, хүсэл эрмэлзэлтэй байгаагүйдөө аргагүй ааб даа.

Энэ уулзалгын үедэ Никольскын шубуунай фабрикын комсомолой организациин секретарь Н. Калашников, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой — В. Загиев, «Искра» колхозой — В. Сафина, райпотребсоюзай — Т. Суздальцева болон бусад үгэ хэлэжэ, hанал бодолоо хубаалдаhан, дүй дүршэл тухайгаа хөөрэжэ үгэhэн байха юм.

Иимэ нүхэр ёhоной хөөрэлдөөн комсоргнуудай саашанхи ажал ябуулгадань туhа нэмэри болохо ёhотой гээд hанагдана.

Б. ЖАМБАЛОВ.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

АЖАЛ—ТЭРЭНЭЙ ЖАРГАЛ

«Хүн болохо — багаhаа» гэhэн буряад арадай сэсэн мэргэн үгэ бии. Шударгы бэрхэ ажалшан болохо гээшэ эдир залууhаа үндэhэтэй байжа болоо. Теэд Юмжит эжынь Светланаяа отара дээрээ дахуулан ажаллахадаа, энээн тухайда басаганайнгаа саашанхи хуби заяан тухай hайса бодожо үзөө hэн гү? hайсал боломжолжо үзэhэн лэ байха. Юмжит Хубудуевнагай өөрынь урдахи зорилго, өөрынь ажабайдал хүшэрхэн бэлэй. Ажахынгаа нэгэ отара хонидые тэрэ харюусалгадаа даажа абаад, аяар хорин табан жэлэй туршада жэншэдгүй hайнаар харууhалhан юм.

Теэд магтаалтай hайнаар ажаллажа ябаhан газарhаа гаража ошохонь харамтай байдаг аабза? Тэрээн шэнги тобир тарганаар, үрэ түлтэйгөөр харууhалжа байhан хонин малаа орхижо, утын амаралтада гарахада баhал хүнэй сэдьхэлдэ хүнгэн бэшэ байхал. Тиимэhээ харууhалhан хонидоо өөрын хүндэ уг залгуулан тушаажа үгэбэл, hанаанда hайн байхал. Тиигэжэл Юмжит Хубудуевнагай hанал бодол хүсэлдөө бэлэй.

Мүнөө Хурамхаанай совхозой хонишон Светлана Нимаевна Банаевагай нэрэ республика доторoo хаа хаанагүй мэдээжэ болонхой. Тэрэ хадаа үнинhөө хойшо зуун эхэ хонин бүриhөө зуунhaa олон хурьгадые жэл бүхэндэ абана. тэдэнээ хоролтогүйгөөр, тобир тарганаар тэнжээжэ хамтын hүрэгтэ табина.

hүүлэй жэлнүүдтэ энэ отара дээрэ зуун эхэ хонин бүриhөө абтадаг хурьгадай тоо зуун арбан табанhaa доошо ороогүй, хонин бүриhөө дүнда зэргээр дүрбэн килограмм хахад ноохон ходол хайшалагдадаг, хурьгадай амидын шэгнүүр хорин хоёр-хорин гурбан килограммда хүргэгдэнэ.

— Район соогоо хонишодой дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ Светлана Нимаевна Банаева түрүүлжэ ябана. Мүнөө жэлдэ тэрэмнай плангаяа ехэ үрэ дүн туйланхай: зуун эхэ хонин бүриhөө зуун гушан хурьга абаад, яhала hайнаар түлжүүлжэ байна.

Энэ нүхэрнай мүрысэхэhөө гадна, бүхы районойнгоо хонишодтой дүршэлөө хубаалдажа, өөhэд хоорондоо ябалсадаг заншалтай нүхэр юм. Тиигэжэ өөрынгөө онол аргада бусадые hургана, урагшань уряална, хүмүүжүүлнэ ха юм даа, —гэжэ КПСС-эй Хурамхаанай райкомой хүдэлмэрилэгшэд хэлэжэ байба.

Энэ хөөрэлдөөнэй удаа нүхэр Банаевагай хүдэлдэг хонишодой бригадада ошожо, ажалтайнь танилсагдаа hэн.

—Нёдондо зуун эхэ хонин бүриhөө зуун арбан табан хурьга абаа hэмди. Дүрбэ-табан жэлэй туршада Хурамхаанда гандаба ха юм даа. Ходол гүрэнэй талха таряа малдаа эдюулжэ, жэл бүхэндэ гарасалдадаг байгаабди. — гэжэ ахалагша хонишон хөөрэнэ.

Нёдондо эндэмнай бага зэргэ бороо орожо, өөрынгөө эдиштэй ондо ороо hэмди. Тиигэжэ мүнөө жэлдэ зуун эхэ хонин бүриhөө зуун гушан хурьга абаба гээшэбди.

— Та район соогоо түрүү хонишодой нэгэн байнат. Мүнөө жэлдэ районойнгоо чемпион болоот. Тиигээд залуу хонишодые hургаха талаар өөрынгөө дүй дүршэлые яажа халан үгэнэбта? —гэжэ hурахадамнай тэрэ иигэжэ харюусаа hэн:

—Долоон жэлэй туршада ходол залуу басагадтай хүдэлжэ байнаб. Тэдэ басагадай нэгэ жэлынь хүдэлөөд, хойто жэлынь саашадаа hургуулида hурахаяа ябадаг. Заримандынь ондоо старануудта ошожо хүдэлнэ. Тиигээд мүнөө жэлдэ хоёр залуу басагаднай hургуулида баhал hурахаяа ябахань лэ даа. Арбадахиие дүүргэhэн басагадые баhал урижа асарха, hургаха хэрэгтэй болохо юм ааб даа.

Энэ жэлдэ энэ ажахын эхэ хонидой зургаан отаранууд дээрэ зуун эхэ хонин бүриhөө зуу. мүн дээшэшье хурьгадые абаhан байна. Тусхайлбал, Будаева Санжидма, Батуева Цырма, Хобраков Дамба, Доржиев Даша гэгшэдэй отаранууд. Эдэ зургаан отаранууд дээрэ зуунhaa зуун хурьгад абтаа. Совхоз дээрээ энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриhөө ерэн гурбан процент хурьгад абтаа.

Хонин ажал дээрэ шэнэ түл абаха хүдэлмэри дүүрэнхэй. Хурьгадые гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлээд, хонин болгон табиха гээшэ хонишодой эгээл шухала хэрэг болоод байна.

Тиимэhээ Хурамхаанай совхозhoo энэ жэлдэшье районойнгоо чемпион болоhон эрхим бэрхэ хонишон Светлана Нимаевна Банаевагай дүй дүршэлhөө тобшохон тэмдэглэл хэмээр.

— Хурьгадай дундаhаа эхирнүүд лэ хамагhаа түрүүн гарзаластай байдаг. Залуу хонишод энээнэй гол шалтагааниие hайса ойлгохо ёhотой, —гээд Светлана Нимаевна хөөрөөгөө эхилнэ. — Эхир хурьгад хэдышье элүүр энхэ, бэетэйнүүд түрөө hаа, ганса гараhан хурьгадhaa hулахан байдаг. Үшөө тиихэдэ хоёр эхирэй үреэhэниинь элтагүй өөдэргэн байдаг. Тиимэ хурьган нүгөөдэдөө оробол булюу байhан тула үлэмжэ ехээр эхеэ дэхэнэ, нүгөөдэеэ газаашална ха юм. Иимэ ушарта ехэ hүтэй хонин шэлэжэ олоод, тэрэ хурьгые абхуулха хэрэгтэй. Тиимэ юумэнэй бүтөөгүй hаань, hулахан хурьгандаа хэмэл hү уулгаха, харууhыень hайжаруулха хэрэгтэй.

Хонишон юрэл малшан байхаhаа гадна, аргашан-ветеринар байха ёhотой болоно. Эндэ ветеринарна врач, фельдшернүүд хонин, хурьгадые эмнэжэ хаанашье үрьдихэгүй ха юм даа. Тиимэhээ тэдээнэй яажа үбдэhые хараад ойлгохо, өөрөө тарилга хэжэ шадаха хэрэгтэй.

Саашадаа Светлана Н евна өөрынгөө бригада дэлмэри тухай хөөрэ

— hүүлэй жэлнүүдтэ най бригада абаhан ху даа гарза хоролтогүй түлжүүлнэбди. Эндэ хо ной дүй дүршэл, ху абаха хүдэлмэрие э эмхидхэлгэ ехэ туhа дог гэжэ hанагдана. ниие тайлбарилхада байна.

Манай бригада дээрэ доол хоёр-гурбан хүн манна ажалда хүдэлгэ Манай совхоздо мэргэ хонишод-саманщигууд ааб даа. Ондоо тээhээ, гаяа хото газарhaa са щигаар ерэhэн хүбүүд, гадай дунда хонишоной гээшые үзөөгүй хүнүүд ралдана.

Тиимэhээ хурьга аба хүдэлмэриеэ нүхэртэе, димир Эрхитуевичтэй юулан бэедээ даажа аб гээшэбди.

...Сүүта хонишон Св на Нимаевна Банаева гаяа залуу хонишодто рэгтэй hонирхомоор зүй дые хөөрэжэ үтэбэ. районойнгоо олохон х шодтой нюураараа юм. Ажахынуудай хон хоорондын шалгалтын ходо Светлана Ним өөрынгөө дүй дүршэлэ со зүйлнүүдые нюуса гүйгөөр хөөрэжэ үгэдэг мэhээ совхозой, мүн ной бусад ажахынууда нишод нүхэр Банаева хододоо дулаанаар хөө дэг гээшэ.

Совхозой бэрхэ хон Цырма Ширеторовна ева нүхэр тухайдаа олон үгэнүүдые дурдана:

—Светлана Нимаевна наар зэргэлээд хүдэл даг юм. Ажалдаа ехэ досотой хүн. Дуулаан дэзгүй юумэеэ hурах рэ ойлгуулжа үгэдэг. рондоо ошолсодог, ера бди. Бэе бэедээ зүбшэ сэдэгбди.

Светлана Нимаевна хан Ажалай Улаан Туг деноор шагнагдаа. А хи табан жэлдэ hайнаа дэлhэнэй түлөө ВДН бронзо медальда хү юм.

Ажалша бэрхэ хон залуушуулые hурган жүүлэгшэ, энэ районо нишодой дундаhаа че болоҗо тодорhон комм Хурамхаанай сомоной лэй депутат Банаевагай лайнь намтар, хүдэлм дүй дүршэл тухай дэ иимэл даа.

Н. ЦЫБИКДОРЖ

САГААН ЭДЕЭ САЛГИДУУЛАГША

Улаан-Үдын районой «Советская Россия» колхозой hаалиин фермэ дээрэ Пульхерия Федоровна Асташова хори гаран жэлдэ таhалгаряагүйгөөр хүдэлнэ. Иимэ олон жэлэй туршада hаалишанаар хүдэлжэ байhан энэ эхэнэр хэжэ байhан ажалайнгаа ёhотойл мастерынь болонхой. Үнгэрhэн табан жэлэй түсэбтэ даабариие амжалтатай дүүргэhэн П. Ф. Асташова байгша табан жэлдэшье эршээ hуладхангүй ажаллана. Байгша оной хахад жэлэй дүнгөөр тэрэ харууhалжа байhан үнеэдhээ 215 центнер hү hааха даабаряа 268 центнертэ хүргэбэ.

Колхозно үйлэдбэриин ветеран, Ажалай Улаан Тугай орденто hаалишан Пульхерия Федоровна Асташова ажалайнгаа шэнэ халааниие бэлдэлсэн, залуушуулые hурган хүмүүжүүлнэ, баян дүршэлөө дамжуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. Ф. Асташова.

А. ШУЛУНОВОЙ фототекст.

Совет орон дотор

ҮРЭ ЖЭМЭС ХУРЯАНА

МИНСК. Республикын 160 мянган гектар саадууд дээрэhээ үрэ жэмэсэй үндэр баян ургаса хуряагдана. Тусхай шэглэлтэй ажахынуудта гектарhaa 100 гаран центнер яблоко ба груша абтана. Үрэ жэмэс хадагалха байранууд түхеэрэгдэнхэй, болбосоруулдаг предприятинууд баригданхай юм.

Үрэ жэмэс тарижа ургуулгые промышленна үндэhэ hуурида оруулха комплексно программын ёhoop, республика дотор 30 совхоз - фабрика эмхидхэгдэжэ байнхай. Хоёр-гурбан жэл болоод, жэмэс үгэжэ эхилхэ, оньhожоруулагдамал аргаар хуряажа болохо ургамалнууд таригдана. Гүлзөөргэнэ, үхэр нюдэ, зэдэгэнэ ба бусад үрэ жэмэстэ ургамалнуудай талмай 6 мянга гектар хүрэтэр үргэдхэгдэхэ юм.

ТААРУУ ЗОХИД КОНТЕЙНЕРНҮҮД

АНГАРСК (Эрхүүгэй область). Ангарскын баруун-урда районой гуталай байшанда эд бараа дэлгэhэн заншалта тагууд харагдахаяа болинхой. Тэдэнэй орондо хүнгэхэн, hуури байраhаа хүдэлгэгдэхэ аргатай контейнернүүд хэрэглэгдэнэ.

Контейнер бүхэндэ үхибүүнэй нэгэл хэмжээнэй гуталнууд таблатай байдаг. Хэды наhатай үхибүүндэ тэрэ таарахаб гэжэ бэшээтэй хабтагай тэндэнь үлгөөтэй. Мүнөө эд бараа худалдадаг заалда ууҗам болоо, худалдан абагшад эд бараа абахын тула ехэ сагаа гээхэеэ болёо.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдтэшье тон зохид байна. Юуб гэбэл, баазы дээрэ гуталнуудые илгажа контейнернүүдтэ хээд, магазинуудта асарна бшуу. Тиигэжэ наймаалагшад худалдан абагшадта анхаралаа ехээр табидаг болоо.

АЛМАЛТА АРЬБАЛАЛТЫН ГУРИМААР

Түмэр зүйлнүүдэй шэнэ завод үргэн хэрэглэмжын эд хэрэгсэлнүүдые худалдан абагшадта эльгээбэ. Хүршэ районуудай түмэр болбосоруулдаг предприятинуудта гараhан үлэгдэлнүүдые завод үйлэдбэридөө хэрэглэдэг юм.

— Тус предприятиие ашаглалгада оруулалга манай hалбарида зохёон табигдаhан комплексно программаар хараалагданхай юм, — гэжэ Белоруссиин ССР-эй нютагай промышленностиин министрэй орлогшо М. Рогачев хэлэнэ. —Ороной экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдтэ хараалагдаhан шухала зорилгонуудай нэгые — нютагай түүхэй эд болон материалаар, промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдээр арадай хэрэглэмжын эд хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгые ехэ болгохо гэhэн зорилгые тэрэ шиидхэхэ уялгатай.

Шэнэ предприятинуудые бариха, хүдэлжэ байгаа предприятинуудые үргэдхэхэ, бусад hалбаринуудай предприятинуудта үлэгдэлнүүдые болбосоруулха талаар тусхай шэглэлтэй цехүүд болон участогуудые эмхидхэхэ зорилго мүн лэ табигдана.

Энэ табан жэлдэ нютагай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд элдэб янзын үлэгдэлнүүдээр ниитын хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые 1,5 дахин ехэ болгохые хараална.

АЯТАЙ ТААРУУ ХҮБРИГ

Гэртээ ходо шэнэ хилээмэтэй байха гээшэ ехэ аятай гэжэ хилээмэ баригшадай шэнэ продукциие —500 грамм шэгнүүртэй бухаанхануудые худалдан абагшад сэгнэбэ. «Узхлебпром» нэгэдэлэй заводууд иимэ хилээмэ үйлэдбэрилжэ эхилээ.

—Зарим булэдэ үдэр бүхэндэ килограмм хилээмэ худалдажа абаhанай хэрэггүй байдаг, — гэжэ нэгэдэлэй начальник А. Вапаев хэлэнэ. —Гэбэшье зарим хүнүүд хилээмэ худалдажа абахадаа энээн тухай мартадаг. Тиигэжэ нэгэ хоногой үнгэрхэдэ үлөөшэ хахад бухаанхань хатажа, хаягдадаг байха юм.

Узбекистанда баригдадаг бүхы хилээмэнэй гурбанай нэгэ хубинь жэжэ бухаанха болгогдожо, магазинуудта эльгээгдэхэ байна. Энэнь хүн зондо хэрэгтэй хэмжээн соонь хилээмэ худалдажа абаха арга олгохо юм.

Энээнэй тулада нэмэлтэ гаргаша хэхэ хэрэгтэй болоо: шэнэ хэбүүдые, лотогуудые, зэмсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээгээ. Зүгөөр эдэ бүгэдэ өөрыгөө бардамаар харюулха байха: хилээмэнэй үлэгдэлнүүд горитойгоор хорохо бшуу.

УГТАМЖЫН ТҮСЭБЭЙ ГРАФИГАЙ ЁhООР

Научно-үйлэдбэриин «Молдсельмаш» нэгэдэл оронойажахынуудта томат хуряадаг комбайнуудые олоор эльгээнэ.

Комбайнай цехэй коллектив проектээр хараалагдаhанhaa дүрбэнэй нэгэ шахуу хүбяар олон комбайн бүтээн гаргаа. Тиигэжэ помидор хуряалгын эхилтэр 4 мянга шахуу хүниие сүлөөлхэ. Өөрөө ябадаг машинануудые бүтээхэ арга олдоhон байна.

Комбайнай узелнуудые бэлдэхэ ба хабсаргаха арга наринжуулан hайжаруулhанай ашаар ехэ продукци бүтээгдэнэ, гэжэ ТАСС-ай корреспондент мэдээсэнэ. Тэрээнhээ гадна, цехэй бүхы бригаданууд ниитэ нэгэн нарядаар хүдэлнэ, эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахые оролдоно.

ҮШӨӨhЭ ТАРИЖА УРГУУЛНА

Латвиин модо ургуулагшад нарихан зөөлэн мүшэрнүүдтэй hөөг бургааhа — үшөөhэ тарижа ургуулдаг болоо. Арадай уран hайханай үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхэ түүхэй эд промышленна аргаар ургуулха талаар республикын түрүүшын плантаци Яунелгавска леспромхоздо байгуулагдаа юм.

hайжаруулагдаhан плантацинууд дээрэ үшөөhэнэй hөөгүүдые ургуулхада арадай уран гартанай бүтээдэг зүйлнүүд болон гар бэлэгүүдэй ассортиментые гансал үргэдхэхэ бэшэ, мүн хээрын үшөөhэнэй шугынуудые сахин арьбалха арга олгохо юм. Энэ ургамалай сэсэгүүд арадай медицинэдэ хэрэглэгдэдэг, харин холтоhоорнь шэрэ хэдэг.

ИПАТОВАЙХИДАЙ ШЭНЭ ИЛАЛТА

ИПАТОВО. (Ставрополиин хизаар). Эндэхи таряашад ороохо гүрэндэ худалдаха дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудаа дүүргэбэ. Жэлэй түсэбэй ёhoop 150 тонно ороохо худалдаха аад, 250 мянган тонно шэниисэ, ешмээн гүрэнэй амбаарта оруулба. Тус район жэл бүри ажалай илалтануудые туйладаг заншалтай. Гэбэшье ямаршье hайн жэлдэ иимэ амжалта үшөө туйлаагүй байха юм.

Гектарhaa 30 центнер ороо hо сохидог ажахынууд, бр гаданууд, отделенинүүд онд ондо мүнөө болотор байhан юм. Мүнөө жэл тар бүриhөө 30,6 центн ороохон суглуулагдаа. Те никые хэрэглэхэ комплекс арга ургасын дээшэлэлгэ туhа нэмэри болодог.

Ставрополиин колхоз, хозууд дүн хамта 2300 м ган тонно ороохо Эхэ о доо тушаагаа. Энэнь у абтаhан дээшэлүүлэгдэhэн циалис уялгануудhaань 4 мянган тонноор ехэ боло Ороохо худалдалга үр жэлhээр.

АЛМАЛТЫН НҮХЭСЭЛНҮҮД

УЛЬЯНОВСК. В. И. ниннэй нэрэмжэтэ Ульяно автозаводто бүтээжэ эхил дэhэн автомобилиин ресс нуудай шэнэ конструкци шахуу тонно булад алм арга олгоно.

Хүдэлмэриин газар бүх дэ шахуу түмэр гаргаш гые бага болгохо арга б гэжэ нөөсэлнүүдые алм талаар предприяти д үнгэргэгдэhэн харалга- курс харуулаа. Эндэхи дэлмэришэд УАЗ-469 түх хүнгэн автомобилиин у нууд болон детальнууд бэлдэхэдээ, табан жэлэй с да тээхиhээ 154 килогр бага түмэр гаргашалдаг лоо.

(ТАСС-ай корр).

Таниие ямараар ханганаб

Зунай дулаахан үдэрнүүд оног үнгэрхэ бүрин хорожо, намарай ольбоной хүйтэбэр [illegible]

[illegible] дондо. 138 мянган түхэрэгэй түлишэ нёдондо худалдаха түсэбөө энэ организаци 144,8 мянганда хүргөө. Юу бүридхэхэ үйлэнүүлтэ хадабалнай түсэбынь аяар 104,8 процент дүүргэгдэһэн болоно. Иимэ дүнтэйгөөр жэлэ дүүргэхэдэнь, эдэндэ үшөөл һайн хүдэлхынь түлөө урмашуулжа, шангуудые

ХОЙРОГООР ХАНДАҺАНАЙ ХОЙШОЛОН

барюулжа, магтаалай һайн үгэнүүдые хэлэлтэй ха юм. Гортопой хүтэлбэрилхы тушаалтад урмашуулгын иимэ байдалые алдаагүй ёһотой.

Түрэл городоо дулаагаар хангалгада айхабтар ехэ оролдолго гаргаһан тэдэнэрэй сэдьхэл энэ тоогоороо хэр амжаа һэн хаб гэһэн асуудал бии болохо ёһоороо гаража ерэшэбэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, [illegible] (Буряадай трансагентство) баталан договорой ехэнхи хубинь саарһан дээрээ үлэшоо. [illegible] Аяар 30.050 кубометр түлеэн үбэлэй тэг дунда (1981 оной январиин 1-дэ) захил [illegible] 20 мянга 446 кубометр оронхой.

«Хэдээнэй ёһоор, үдэр бүхэндэ 9 автомашина Гортопой түлеэ зөөлгэдэ мүнөө жэлдэ табижа байха зэргэтэй һэмди. Тэнд, тэндэ зарим үдэр гансашье сусал түлеэнэй байдаагүй ушарнууд олон» гэжэ трансагентствын ахамад бухгалтер К. О. Шоноева мэдүүлнэ. — «Энэ манайшье гэм зэмэ ябалал бии.

Нёдондо намар таряа хурьяалгын халуун хаһада Гортопто хэрэгтэй автомашинануудые үгэжэ шадахагүй байшообди». Теэд орой намартаа, үбэлдөө, хабартаа зоной энэ ехэ захил дүүргэгдэхын аргагүй байһан юм гү? Энэ асуудалда мүнөөхил шалтагууд дурсагдана.

— Тэдэнэншье ехэ гэмынь үгыл ёһотой, — гэжэ Гортопой директорэй орлогшо Н. Б. Иринчеев хөөрэлдөөн соогоо хэлэнэ.—Хамаг шалтагынь түлеэнэй үгыһөө.

Мүнөө жэлдэ Улаан-Үдын Гортоп 145 мянган түхэригэй түлеэ худалдаха түсэбтэй. Түрүүшын хахад жэлэй туршада тэрэнэйнь 69 мянган түхэриг оршологдохо зэргэтэй аад, 49,4 мянганиинь лэ мүнгэн жасадань ороһоор тоологдоно.

Яахадаа иимэ байдал энэ хоёр предприятинуудта тохёолдохо ушартай болооб? Мүнөө жэлдэшье түлишөөр дуталдаха үе баһал дайралдахань гү? Ямар хэмжээн энэ талаар абтажа байнаб гэжэ мэдэхэ ёһотой болгодоо һэн.

— Бидэтнай худалдаа наймаанай организаци гээшэбди, — гэжэ Н. Б. Иринчеев тайлбарилна. — Ойдо гаража өөһэдөө түлеэ бэлдэхэ һорюйбди. Манай захилаар «Забайкаллес» комбинат хэрэгтэй түлеэемнай складтамнай буулгажа үгэхэ зэргэтэй юм. Түлеэнэй талаар бидэ тэдэнһээ сүм дулдыдадаг дээрэһээ иимэ шахардуу байдалда ородог гээшэбди.

Директорэй орлогшо эдэ үгэнүүдэе баталан олон баримтануудые дурдана. Байгша ондо «Забайкаллес» комбинат энэ предприятида 45 мянган кубометр шүүрхэ болгогдоһон түлеэ складтань буулгажа үгэхэ түсэбтэй. Тэрэнэйнь 21,5 мянган кубометрынь жэлэй түрүүшын хахадта асарагдаха ёһотой байһан аад, 14,1 мянган кубометр түлеэн складта оруулагдаа. Тингэжэ «Забайкаллесэй» зүгһөө түлишэ асарагдаха һара бүриин түсэб хүсэд дүүргэгдэнэгүй. Нёдондошье энэ комбинат 1400 кубометр түлеэ энэ предприятида дутуу үгөө.

Иимэ байдалтай болоод байхадаа, Гортопой хүтэлбэрилэгшэд республикын дээдын хүтэлбэрилхы органуудта хандажа, «Забайкаллес» комбинат июлиин 27-һоо августын 5 болотор 10 вагон үдэр бүхэндэ түлеэ буулгаха ёһотой болоһон оайна. Тиигэбэшье һаа, энэ хэмжээн үшөөл хүсэндөө орожо шадаагүй байһаар.

— Үнэхөөрөөшье шахардуу байдалда оронхойбди, —гэжэ «Забайкаллес» комбинадай модоной хэрэгсэлээр хангалгын таһагай начальник Н. Е. Алексеев манай асуудалда харюусажа эхилнэ. — Хамаг хохидолнай вагонуудай дутаһанһаа боложол байна. Энээнэй түлөө түмэр замшадтай үдэр бүхэндэ хөөрэлдэжэ, бэе бэедээ шанга эрилтэ табижал байдаг гээшэбди. Мүнөөшье Шулуутын леспромхоздо 4 вагон түлеэн хэдэн хоногто хэбтэжэл байна.

Энэ таһагай мэдээнэй ёһоор, түлеэ бэлдэхэ хахад жэлэнгээ түсэбүүдые Байгалай модоной бааза 2.200, Сэлэнгын модоной бааза 1.600 кубометрээр үлүүлэн дүүргээ. Харин тиихэдэ Хандагатайн леспромхозһоо 5.400, Шулуутын леспромхозһоо 2.900 кубометр түлеэн түсэбһөө дутуу асарагдаа. Эдэ леспромхозуудта түсэблэгдэһэн түлеэнэй хэдышье бэлдэгдэхэ аргатайшье һаа, түмэр замай вагонуудай үгы байһан һаа саг соогоо асарагдаха аргагүй болодог шалтагаантай. Энэ хоёр леспромхозууд түлеэ зөөхэ вагонуудай 63 процентыень ээлхэ аргатай, теэд вагонуудай үгтэдэггүй дээрэһээ түсэбэйнь дүүргэлтэ гээгдэлдэ оронхой.

Хайшаашье хара — өөһэдын шалтагаануудай, үйлэдбэриин, «хабшуу уйтан» газарнуудта шаагдаатай шаантагуудтай ингэжэ ушархадаа, ямар ёһоной тобшолол хэгдэхэ ёһотой болгодоноб?

Хүн зоной ажаһуудалай талаар хангалгые һайжаруулгада түрэл партимнай онсо анхаралаа хандуулна. Ямаршье ехэ үйлэдбэрилгэтэй томо предприятишье байг, хүсөөр багахан гэжэ тоологдодог организаци, эмхи зургааншье һаа, энэ хэрэгтэ хам хүрсэлдэжэ, өөһэдынгөө хубитые үдэр бүхэндэ оруулжа байха зэргэтэй. Тиихэдээ бэе бэеһээ дулдыдадаг асуудалнуудые шиидхэхэ талаар өөһэд хоорондоо тон нягта холбоотой, анханһаа һайн бодомжологдоһон түсэбтэй байбалнь, эндэ дурсагдагша иимэрхүү ёһоной байдал тохёолдуулха үндэһэнүүд огтолон усадхагдаха бэлэй.

Түсэбөө дүүргэһэн тэрээхэн баримтадаа гортопойхид үлүү дашуураа гү? Трансагентствын хүтэлбэрилэгшэд жэлэй эхиндэхи доёмхотоёо юундэ эбсэхэ ёһотой байбаб? «Забайкаллес» комбинат саг соогоо түлеэ бэлдэхэ түсэбөө дүүргэхын түлөө юундэ һанаата болоогүйб? Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хүтэлбэрилэгшэд түлеэ зөөхэ ашаанай вагон үгэхэеэ юунһээ боложо һаатадаг тухайдаа шүүмжэлхы ёһоор бодомжолно гү?

Эдэ асуудалнуудта тодорхой харюу түлеэ захиһан городоймнай ажалшадай булэнүүд хүлеэнэ.

М. БАТОИН,
манай тусхай корр.

ҺААЛИШАДТА—САГ ЗУУРААР

Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой 1-дэхи отделениин һаалиин фермын коллектив зундаа Хасуурта гэжэ газарта зуһаландаа нүүжэ ерэдэг юм. Албанай хэрэгээр һая эндэ хүрэжэ ерэбэбди. Дун сагаан түнад, ногоон шэлбүүһээ ядхуулһан нарһад, шэнэһэд лэ ороһон бороогой һүүлээр дүүсэ ногооноор, һайханаар харагдаба.

Һаалишадай байрын хажууда залуухан басагад волейбол наадана. Холо бэшэ хоёр хүбүүд мотоцикл заһана. Харин багашуул һур харбалгаар һорижо байтараа:

— Ямар кино харуулхабта? — гээд урдаһаамнай гүйлдэн ерэжэ асууба.

— Шэнэ һонин ном асараа гүт? — гэжэ басагад, хүбүүд һонирхобо.

Тэрэ зуура партгрупорг Георгий Павлович Соловьевтой уулзажа, малшадай хэрэгээр һонирхогдобо.

— Эндэ 12 һаалишан 280 үнеэ һаана гээшэбди. Би өөрөө 20 толгой үнеэ һаагааб. Эгээ наһатаймнай Цыбилма Шойжаповна Мункуева гээшэ. Пенсидэ гараһаншье һаа, хүдэлнэ. Харин эгээ залуумнай Элбэгма Цыренжапова болоно. Элбэгма бэрхэ басаган, үдэрэй 180—200 литр һү һаана. Харин районоймнай суута һаалишан Елизавета Далаевна Кузьмина бултандамнай ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг aаб даа, — гэжэ Соловьев хөөрэбэ.

Үнэхөөрөөшье, Хасууртын һаалишад өөрын замай задууршантай гээшэ. Ажалай Улаан Тугай, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудай кавалер Е. Д. Кузьмина арбадахи табан жэлэй дүнгөөр Арадуудай Хани барисаанай орденоор шагнагдаһан байна. «Бороо орожо, зүлгэ ногоон һайжаржа байна. Үнеэднай гансата һү орожо эхилбэ»,— гэжэ тэрэ энеэбхилэн мэндэ хүргөөлөө һэн.

Саг зууураар Хасууртын һаалишадта хүрөөд гарахадаа, абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхын тула тэдэнэй эрмэлзэл оролдолгые нюдөөрөө хаража, сэдьхэлээрээ мэдэрэн гараа һэмди. Ажалша хүнүүдэй үргэлшэ эрмэлзэһэн һайн һайхан сэдьхэл бодол ямаршье бар хүсэнһөө үлүү хүсэтэй юумэн гээшэл.

М. БАЛДАНОВА,
хүдөө бэшэгшэ.

ПБСП-гэй IV СЪЕЗД

Бирмын социалис программа гэдэг партиин (ПБСП) IV съезд Бирмын ниислэлдэ нээгдээ. Партиин ЦК-гай генеральна секретарь У Сан Ю съезд дээрэ ПБСП-гэй ЦК-гай политическэ элидхэл хэбэ. Манай парти—Бирмын обществын хүтэлбэрилхы хүсэн, ороной ниитын бүхы ажалшадай ажал ябуулгые ударидагша болоно гэбэ.

ПБСП-гэй III съездһээ хойшо үнгэрһэн дүрбэн жэлэй туршада 800 мянга гаран шэнэ гэшүүд партиин зэргэдэ ороһон байна. Байгша оной январиин 31-нэй байдалаар ПБСП-гэй гэшүүдэй тоо 1 миллион 500 мянган хүн болоод байгаа.

• ТАСС • АПН •

ХИЛЫН СААНАҺАА

США. Америкын мүнөө хэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгануудта Вашингтоной олониитын эсэргүү демонстрацида хабаадалсаһан 80 хүн хаагдаһан байна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Вашингтондо болоһон демонстрацида хабаадалсагшад.
ТАСС-ай фотохронико.

«ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ МАРШ—81-нэй» ЕХЭ АМЖАЛТА

ПАРИЖ. Франциин ниислэл хотодо «эб найрамдалай марш—81-дэ» хабаадагшадай программа «Эб найрамдалай фестивалиар» түгэсэбэ. Тэрээн дээрэ түгэсхэлэй документнүүд баталан абтаа. «Эб найрамдалай марш—81» ехэ амжалта туйлаба. Үхэлтэ буу зэбсэг ехээр үйлэдбэрилхые болюулхын түлөө түрүү хүсэнүүдэй тэмсэлые эдэбхижүүлхэ талаар тон шухала удха шанартай байба гээд тэрээн дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. Ракетно-ядерна буу зэбсэг ехээр үйлэдбэрилхэ талаар НАТО-гай политика документнүүд дотор шангаар шүүмжэлэгдэнэ.

Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые ФРГ-дэ тараан байлгахые буруушааһан олониитын хабаадалгатай жагсаал байгша оной октябрьда Бонндо үнгэргэхэ, тэрэшэлэн 1982 ондо Баруун Европодо эб найрамдалай шэнэ марш эмхидхэхэ гэһэн шиидхэбэри Баруун Европын эб найрамдалай тала баригшад баталан абаба. «Эб найрамдалай марш — 81-нэй» Национальна комитедүүдэй хамтын ябуулгануудые таарулан эрхилхэ мэдээсэлнүүдэе дээрэ андалдаха зорилгоор хэблэл гаргажа эхилхэ гэжэ тэдэ тогтоогоо.

Тэдээндэ Л. И. Брежневэй эльгээһэн амаршалгые маршда хабаадагшад ехэ дулаанаар, талархангяар угтан абаһан байна, энэ амаршалга тон шухала удха шанартай үйлэ хэрэг мүн гэжэ тус маршые эмхидхэхэ үүсхэл гаргаһан Э. Нурдланд (Норвеги) сэгнэнэ. «Эб найрамдалай марш—81-дэ» хабаадаһан бүхы хүнүүд энэ амаршалгые уншаад байхадаа, ехээр баярлаһан, баяр хүргэһэн байна. Европын хойто зүгтэ ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха гэһэн совет хүтэлбэрилэгшын бодолыень ехэ баяртайгаар дэмжэнэбди», —гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэбэ.

«Эб найрамдалай марш—81-дэ» хабаадагшад туйлаһан амжалтаараа улам зоригжон, Франциһаа гаража ошобо. Европодо эб найрамдал, аюулгүй байдал сахин хамгаалхын тулада эсэшэ сусашагүй тэмсэлээ үргэлжэлүүлхээр тэдэнэр сүм шиидэнхэй.

Манай эстафетэ Баруун Европын табан оронoор үнгэрнэ, элдэб шатада 20 мянган хүн тэрээндэ хабаадаһан байна. Эб найрамдал бэхижүүлхэ ба буу зэбсэг хурааха талаар олониитэ тон шухала үүргэ дүүргэжэ шадаха, дүүргэхэ ёһотойшье гэжэ ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө Э. Нордланд мэдүүлээ. — Тиимэһээл бидэ манай маршые үшөө дахин эмхидхэхые хараалнаабди, —гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэбэ.

ЯДЕРНА БУУ ЗЭБСЭГ ХОРИХО

НАГАСАКИ. Хотын олон мянган хүн зон, бүхы Японой түлөөлэгшэд, хариин гүрэнүүдэй делегацинуудай гэшүүд Нагасакидахи Эб найрамдалай сэсэрлигтэ суглараһан байна. Американ правительствын хара һанаагаар 1945 оной августын 9-дэ хотын 70 мянган хүн зониие усадхан хорооһон американ атомна бомбын тэһэрһэн газарһаа холо бэшэхэнэ тэдэ суглараа.

Эгсэ 11 час 2 минутада эб найрамдалай хонхын абяан зэдэлбэ. Бүхы хото, бүхы орон минута соо дуугай байжа, хосорон һалаһан хүнүүдэй дурасхаалые хүндэлэн ёһолоо. Нагасаки хотын мэр Х. Мотосима эб найрамдалай декларaци соносон уншаа. Ядерна буу зэбсэг бүтээлгые хорихо, Японой олтирогуудые ядерна буу зэбсэггүй зоно гэжэ соносхохо, американ атомна бомбодолгын үедэ хохидогшодто гүрэнэй туһаламжа үзүүлхэ тухай асуудалые шиидхэхэ эрилтэнүүд тэрээн дотор табигдана.

Энээнэй урда эб найрамдалай маршда хабаадагшадай колоннонууд Нагасаки ерэһэн байна. Ядерна буу зэбсэг огтолон хорихые, буу зэбсэг яаралтай түргэнөөр бүтээлгэдэ эсэс табихые уряалһан лозунгнуудые демонстрацида хабаадагшад абажа ябаа. Ядерна буу зэбсэг хорихо талаар уласхоорондын конференци эндэ пяхан хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Дэлхэйн 32 ороной ба уласхоорондын 13 эмхиин түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадалсаа. Ядерна буу зэбсэг хорихын, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын тула хүдэлөө үргэдхэхэ асуудалнуудые тэдэнэр зүбшэн хэлсээ. Ядерна буу зэбсэг бүтээн үйлэдбэрилгые хорихо, ядерна буу зэбсэг хэрэглэхэгүй тухай уласхоорондын хэлсээ баталха хэрэгые дэмжэхыень уряалжа, ООН-до болон дэлхэйн оронуудай бүхы правительствануудта конференци хандаа.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

КОТОНУ. ВРАЧНУУД, ФАРМАЦЕВТНҮҮДЫЕ БЭЛДЭНЭ. 1977 ондо Котонуда нээгдэһэн, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлдэг уласхоорондын институтда Африкын 17 ороной врачнууд ба фармацевтнүүд һурана. Энэнь элүүрые хамгаалха бүхэдэлхэйн эмхиин (ВОЗ) хабаадалгатайгаар тогтоогдоһон, Африкадахи гансахан иимэ һургуули болоно.

ДАР-ЭС-САЛАМ. ХАРАТА ҺАНААШАЛГА. Баруун тээхи гол гүрэнүүд өөрынгөө сэрэгэй бүлэглэлдэ хархис ЮАР-ые хабаадуулха оно мүр бэдэрнэ, — гэжэ Танзаниин «Санди Таймс» гэдэг газетэ тэмдэглэнэ. Преториин засагтаи сэрэгэй нягта харилсаа холбоо тогтоолгын асуудалнууд Намибиин талаар «харилсаа хангаха бүлэг» гэдэгэй (энээндэ хабаададаг табан томо гүрэнэй зүблөөнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэнэ гэжэ тэрэ газетэ бэшэнэ.

Баруун тээхи гүрэнүүд, түбхын түрүүндэ США, Урда-Африкын расистнуудта туһалха политика баримталдаг туладаа, Анголодо ЮАР-ай сэрэгээр доботолһоной түлөө бүхы харюусалга дааха болоно.

АНКАРА. ОНДОО ТЭЭГҮҮР АЖАЛ БЭДЭРНЭ. Турциин 8 мянга гаран эрхэтэд байгша оной апрель, майн үеэр ажал бэдэржэ гадаадын оронуудта ошоһон байгаа. Энээн тухай мэдээсэхэ зуураа, Турциин хүдэлмэрилэгшэд гол түлэб араб зүүн зүгэй оронууд —Ливи, Саудовска Арави, Ирак ба бусад гүрэнүүд худар ошоно гэжэ АНКА агентство тэмдэглэнэ. Мүнөө Турцида ажалгүй 3 миллион үлүүтэй хүнүүд бии. Хэдэн арбаад мянган эрхэтэд олзо бэдэржэ хилын саана гараха баатай болоно.

ТОКИО. НАМАРАЙ ДОБТОЛГЫН ПРОГРАММА. Японой ажалшадай ерэхэ намарай добтолгын үеэр бэелүүлэгдэхэ программа 4.5 миллион гэшүүдтэй, ороной эгээн томо профсоюзна нэгэдэлэй — Японой профсоюзуудай генеральна соведэй хүтэлбэриин заседани дээрэ баталагдан абтаа. Тэрэнь ажалшадай байдал һайжаруулха, дайнда эсэргүү, амгалан тайбан байдалай, демократиин түлөө тэмсэл ба экономическа болон политическэ эрилтэнүүдые үргэнөөр зохилдуулан бэелүүлхээр хараална.

ПАРИЖ. ТАРЯАШАДАЙ БУҺАЛГААН. «Юрэнхы дэлгүүрэй» баримталан бэелүүлдэг политикаһаа шалтагаалан, үрэ жэмэсүүдэй ба овощой үнэ сэнгүүдэй унаһые буруушааһан Франциин урда зүгэй таряашадай буһалгаанууд үргэлжэлһөөр. Һүүлэй үдэрнүүдтэ Тараскон, Нима ба бусад городуудта ехэ жагсаалнууд болобо.

1974 ондо Захаминай районой Мэлэ-Бортын найман жэлэй һургуулиин буряад хэлэнэй багша (нэрыень мартаһандаа халагланаб!) бэшэг бэшэжэ, Надежда Цыренова гэжэ һурагшынгаа «Эхэ» гэжэ поэмэ эльгээгээ һэн. «Надя 6-дахи класста һурана. Алишье предмедээрээ бэрхэ һурадаг. Энэ зохёолыень хараад, бараг һаань, гаргажа үзыт», — гэжэ багшань зуршалһан байгаа бэлэй. Поэмын гүйсэд эдеэшэһэн зохёол болоодүй байгаашье һаань, ялас гэмэ бадагууд, мэргэнээр хэлэһэн зэргэсүүлгэнүүд тэрээн сооно элбэг байжа, эгээл эрхимүүдыень шүүжэ, һайн хэһэг болгон, «Үрид хэлэгдэхэ үгэтэйгөөр» газетэдээ толилуулаа бэлэйбди.

1975 ондо эдир бэшэгшэдэй республиканска заншалта слет зарлагдаһан байгаа. Тэрэ жэлдэ слёдой конкурсдо Захаминай районой Мэлэ-Бортын найман жэлэй һургуулиин 7-дохи классай һурагша Надежда Шагдурова бүхэли повесть эльгээһэн байжа, жюрин гэшүүдые ехэтэ гайхуулаа һэн. Слёдшье зарлагдаһан болзортоо эхилээ һааб даа. Бидэниие һонирхуулһан Надежда Шагдуровашье ерээ. Танилсаад, хөөрэлдөө аабзабди даа.

— Дайнай жэлнүүд тухай повесть соошни хэлэгдэнэ. Материалыень һанаанһаа абаагши, али хүн хөөрэжэ үгөө гү?

— Эжымни хөөрэжэ үгөө юм. Би Цыренова Надя байһан юмэб. Та минии поэмэһээ хэһэг газетэдээ гаргаа һэн бэлэйт даа, — гэжэ басаган хэлэбэ гээшэ.

— Теэд юундэ мүнөө Шагдурова болошоо хүмши?

Түрэһэн тухай үнэмшэлгэ соом Шагдурова гэжэ бэшэгдэһэн байгаа...

Удаань тэрэнэй повесть жюрин эрхим сэгнэлтэдэ хүртэжэ, горитойхон хэһэгынь «Хонхо» хуудаһанда толилогдоо бэлэй.

Мүнөө Н. Шагдурова Москвагай М. Горькиин нэрэмжэтэ Литературна институдай 3-дахи курс дүүргээ. А. А. Прохановай хүтэлбэрилдэг семинарта тэрэ ябадаг. Шүлэг, рассказ, повесть бэшэдэг.

Залуу уран зохёолшын һүүлэй үедэ бэшэһэн рассказуудай нэгые уншагшадай анхаралда дурадхаад, бариһан гуурһанайнь улам бүри хурса боложо байхые хүсэе.

Ц. ДОНДОГОИ.

САГААН ҺАРЫН ЭХЕЭР

РАССКАЗ — *Н. ШАГДУРОВА*

Газааһаань шэб харанхыгаар бүригдэшэһэн иллюминаторта нюураа няажа, яагаад саашаа юушьеб хараха һанаатай нюдэнэйнгөө хордотор шэртэнэ... Арбан нэгэн мянган метрэй үндэртэ час соо юһэн зуун табин километр түргэнөөр ниидэжэ ябаһан агаарай томо онгосын мотоорой хүнхинэхэ нэгэ жэгдээр дуулдажа, хүнэй нойр хүргэнэ. Дуураһаар һуутарнь, лётчигуудай һуудаг кабинын бишыхан үүдэн нээгдэжэ, зохидхон бэеынь аятайханаар таһа бариад байһан хүхэ костюмтай, наринхан үндэр стюардесса залуу наһанай хүнгэн гэшхэдэлээр хажуудань бии болоод, захиһан газетыень асаржа үгэбэ. Хараха янзада дулаахан нюдэтэй басаганай шарайе зохидшоон хаража һууһаар, баярые хүргэхэеэ мартажархиһандаа һүүлдэнь аягүйрхэбэ. Самолёдой нэгэ жэгдэ хүнхинээндэ дууран һажаха бүринь хүгшөөгэйнь хуушан монгол үзэгүүдээр алдуутайгаар бэшэһэн бэшэгэй мүрнүүд һанагдаад һалабагүй... Шэнэ бодолнууд эршэмтэйгээр ухааень эзэлэн, нойрой амгалан долгиндо абтаһан бэеынь уни бутарһан дулаае хүйтэрүүлээд, ямаршьеб хүлгөөн бэеэрнь тарашаба. Юуншье тухай һанахагүйе оролдон, үшөө дахин газаашаа харахадань, һүниин харанхые һэтэлэн, үүр сайжа эхилээд, холоһоо ягааран харагдаба...

Самолёдой хүнхинэхэ абяанһаа бэшэ юуншье дуулданагүй. Хүнүүд дуугаа хуряанхай, шэмээгүй. Нойрсожо байһан үргэн дэлхэйн дунда гансаараа үлэшэһэндэл һанагдабе. Аяар доороһоо бишыхан галнуудай миралзаха саг зуура харагдаад, ниидэжэ ябаһанааш, нэгэл газартаа байһанааш мэдэхын аргагүй.

Дүрбэн жэлэй саана... Аяар дүрбэн жэл шууяад үнгэршөө. Аяар тиихэдэ Баян-Голһоо гараһан аад, энэл ошожо ябана. Саг гээшэ эрьелтэгүйгөөр гүйжэл байдагынь харамтайшье, гунигтайшье... Мүнөө энэ ниидэжэ ябана. Үглөөдэр гэртээ байха. Харин нэгэ хэды саг үнгэрһэн хойно, энэ ниидэжэ ябаһанаа харамнан, шаналан һанаха. Гайхалтай... Найман класс дүүргээд, гэртэһээ гараһаарнь, аяар дүрбэн жэл хиидэ үнгэршэбэ гү? Тиигээл даа, хиидэ хаягдаа. Энэ болзор соо һанаһан хүсэлөө бэелүүлээ гү? Үгы. Хара багаһаа дуушан болохо хүсэлтэй байгаа. Багадань үгы эхэ эсэгынгээ нэрые нэрлүүлхэ. Хүгжэмэй училищиин вокальна группада абтаад, жэл болонгүй хаяа... Зол талааниинь хүрөөгүй гэхэ гү, али юуниинь дуталдаһан юм агшаб.

Нюдэнэйнгөө хордотор харанхы руу шэртэнэ. Зүгөөр хиидэ хаягдаһан дүрбэн жэлэй хугасаа соо болоһон, һанаанда мүнхэрэн хадуугдаһан юумэн һанагдаад орхиногүй... Харин юундэшьеб дүрбэн жэлэй саана нютагһаа ябахаа байхадаа, хамта һурадаг нүхэд үхибүүдээ суглуулжа, гэртэхидһээ нюужа байжа, хүн боложо, хүлөө шоройдоһоор анха түрүүшынхээ нэгэ «Портвейн» задалһаниинь, һүүлдэнь шэлэйнь хооһороод байхада, өөһэдөө дүхэриглэн һуужа, бутылхаяа эрьелдүүлээд, хэн тээшэ амһарынь харанаб, тэрэ хүниие таалаха ёһотой гэһэн наада наадаһаниинь һанаанайнь амһарта эрэжэ тулаад, сэдьхэлыень үлэ мэдэгхэнээр хайраад абахадал гэбэ...

Эрдэм... Һанаа сэдьхэлыень тааһан юумэдэл, шэлэй хоолой. Эрдэм тээшэ ээгээд лэ байгаа... Дүйгүйхэнээр таалахадань, тэрэнэй хүлеэнгеэр урдаһаань хараад һууһые, өөрынгөө зүрхэнэй хүдэлөөд абаһые һанаандаа оруулхадань, юундэшьеб, ямар нэгэн хүртэшэгүй аршаанһаа хүртэһэн мэтэ, тон холынхёор, тон һайханаар үзэгдэбэ.

— Газетыетнай эрижэ болохо гү? — гэһэн эрэ хүнэй абяан шэхэндэнь соностожо:

— Болохо, болохо,— гэжэ гүнзэгы нойрһоо һэриһэндэл, бүдэхи хоолойгоор дуугарба. Хажуудахинь нюдэндөө шэлтэй буряад хүн сухигар сагаан нэрэгүй хургандаа мангадар гэгшын алтан бэһэлигтэй гараа һарбайжа, стюардессын асаржа үгэһэн газетые абахадаа, урдаһаань нэгэ жэгтэйхэнээр хараад:

— Аа, нютагайхид байналди. Тамнай хаанахи болонобта?— гэжэ ородоор асууба.

Нютагаа нэрлэхэдэнь, урдаһаань алдангүйгөөр шэртээд һууһан хүршэнь нюураа уршылган энеэбхилэд гээд:

— О-о! Би танай хажуудахи аймагайлби.. Арбан хоёр жэл соо ошоогүй аад лэ, энэ ошожо ябанаб. Сүлөө забһар олдожо үгэхэгүй болоод..,— гэжэ байжа, зайн галда холбогдон дуугаргагдаһан магнитофон мэтээр даржагнашаба.

Удаан саг соо нэгэ доро дулаахан зөөлэн кресло соо һууһанаа, самолёдой нэгэ жэгдэ хүнхинээнһөө дууража эхилээд, хэнтэйшье дуугаралсаха дуран хүрэнэгүй. Дурата дурагүй тэрэнэйнгээ урдаһаань хаража миһэрэн:

— Сүлөө забһар гэнэ гүт? Ямар нэгэн юумэнһээ өөрынгөө һэшхэлые абарха гэхэдэмнай, сүлөө саг олдодоггүй һэмнай,— гэжэ буряадаар урдаһаань харюусаба.

— Тиимэньшье тиимэ юм ааб даа. Тон зүб. Теэд һанаадшье үзыт. Би аяар хорин табан жэл Москвада һуунаб. Уларилдань, хүн зонойнь ажаһуудалда, абари зандань дадашоод, альганай шэнээн нютагтаа ошоод уйдахаш... Москваа гээшэмнай культурын түб ха юм даа...

— Тиихэдээ тамнай москвич хүн ха юмта даа, — гэжэ наадалһыеньшье, миниишье хэлэһыень таахын аргагүйгөөр дуугараад, креслэеэ гэдэргэнь унагаажа, хойшоо налайба.

— Үгы.., москвичшье бэшэ юм аабзаб. Зүгөөр...

— Ямар зорилготой нютагаа мордожо ябаһан болонот? — гэжэ гэнтэ өөрөөш мэдэнгүй, хэрээгыгээр есуугаадхиба. Тэрэнь шэлэйнгээ саанаһаа хабанташаһан онигор нюдэеэ һүрмылгэжэ энеэбхилбэ.

— Һм... Эхэ ороноо хараха, түрэһэн үдэһэн газарайнгаа шоройе үндэжэ үзэхэ, багадаа наадаһан нүхэдөө хараха, эжыгээ золгохо — тооложо барахa аалши?..

— Ехэ жэгтэй үзэгдэл хүнүүдэй дунда дайралдадаг болонхой. Түрэһэн газарайнгаа шоройе үндэжэ үзэеэд, би патриот гээшэб гээд үбсүүгээ шаадагууд олошороо. Үнэхөөрөө патриот юм һаа, малшан болоод, мал харюулжа, үглөөнэй нарые угтаад, үдэшэнь тэнгэриин мүшэдые тооложо һуугаа һаа, холо дээрэ бэшэ юм гү?

— Үгы. Та ойлгоногүйт. Хүндэ эхэ нютаг гэжэ байдаг. Танда, намда. Теэд энээнһээ гадуур хүнэй ажабайдал.., гэр бүлэ, мэргэжэл — хэды олон юумэн байнаб. Өөрөө өөртөө эзэн бэшэ, өөрынгөө урдахиие мэдэхэгүй аад лэ, юушье мэдэхын аргагүй. Үглөөдэр эндэ, нүгөөдэр —тэндэ. Заха хизааргүй далайн долгиндо һэжэрүүлэгдэжэ ябаһан онгосонууд ха юмбибди.

Энэ хүниие урдань хаанашьеб хараһандал үзэгдэжэ:

— Хүн бүхэн өөрынхөөрөө тобшолол хэдэг. Бидэ бэшэ, харин та далайн долгиндо һэжэрүүлэгдэһэн онгосо болоно хэт. Газарай шоройе хэдышье унхилаа үндөө һаа, үнөөхил культурна түбнай һанагдаад лэ байха. Газарай шорой гэнэ гүт? Газар бүхэн баһал өөрын үнэртэй байдаг гэжэ һанагшаб. Танда газар — шоройень удхажа абаад, альган дээрээ хиидхэжэ, интеллигент хүнэй түхэл маяг бии болгоходотнай хэрэгтэй... Харин ямар нэгэн колхознигто тэрэл газартнай эдихэ хоолыень, зоголохо хилээмыень ургуулжа байһан — мүргэхэ шүтэхэ бурханһаань ондоо, хоёрдохи бурханиинь боложо үгэнэ бшуу. Энэ хоёрой хоорондо ехэ илгаа бии.

— Харин та ямартань хабаадаха болонот? — гэжэ тэрэнь энеэбхилэнгүй, хуурайгаар асууба.

— Би гү? Би ямартаньшье хабааданагүйб. Би интеллигент бэшэб. Зүгөөр үшөө бодожо үзөөгүйб. Дүрбэн жэл соо Ленинградта байгааб. Театр, кино, музей... Харин мүнөө мэдэнэгүйб. Кинодо ошоходоо, гэнтэ хүдөөгэй горхоной урдажа байхые харажархёод бархиран алдааб... Гэрни эндэ... Гэртэмни намайе нaя хүрэһэн Долгор хүгшөөһөөм ондоо хүн хүлеэнэгүй. Ленинградта эсэгым дүү басаган үнинэй һуудаг. Дүрбэн жэл байтараа. нэгэл орожо гараа һэм. Ошоходоо, гансаш түрэлэйдөө бэшэ, түрэл буряад хэлээрээ яриалдаха, буряад дуугаа дуулахаяа ошоо ха юмбиб. Нэгэшье буряад үгэ хэлээгүй. Ленинградай университедэй физико-математикын факультедтэ багшалдаг. Намда туһалхаб, һургуулида оруулхаб гэжэ байжа хэлээ һэн. Би дахин ошоогүйб. Гомдоо ёһотой. Зүгөөр намда тэдэнһээ юуншье хэрэггүй...

Лётчигуудай һуудаг кабинын бишыхан үүдэн дээрэхи зайн галай табло носожо, стюардессын «ременээ уягты» гэһэн шэнгэхэн хоолой дуулдажа, зугаань таһалба. Уданшьегүй самолёдынь Новосибирскын аэродромдо буужа, нилээд зогсобод, Самолёдойнгоо агаарта дэгдэһэн хойно халта дуураад зүүдэлбэ. Хооһон, наранай халуун элшэһээ хатажа ангашаһан талын дунда гансааран ябана хэбэртэй. Дээрэһээнь наран хайра гамгүйгөөр шараха юм. Наранда халашаһан элһэн дороһоонь хүлэйнь улые хайрана. Тойроод хон-жэн... Өөрөө хайшаашьеб ябана, энэ халуунһаа бэеэ яажашьеб абархые оролдоно. Тиигэжэ байтарнь, гэнтэ тэнгэриин зүйдэл дундуураа хахарже, мэдээ ороһон сагһаань хойшо хүгшөөгэйнь ханада үлгөөтэй байдаг бурханай нюур саанаһаань харагдажа:

— Мүргэ! — гэжэ хэншьеб шэхэндэнь шэбэнэбэ. Тэрэ юушье һанаха сүлөөгүй һахы-һалаг мүргэжэ эхилнэ. Энэ хооһон хүнды талада харагдаһан бурханай түхэл шарай түрэһэн эсэгэдэнь тон адли боложо харагдаад, уярһандаа уйлашаба.

— Нюдэнһөөнь монсогор дуһалханай мултараад, гар дээрэнь унашахада, залд гэжэ һэреэд, нюдөө түргэн аршажа, «хараагүй юм аа гү» гэжэ һэмээхэнээр хүршэ тээшээ хараад абахадань, тэрэнь нүгөө тээшээ хажуулдаад, һанаа амарханаар хурхиржа хэбтэбэ. Иллюминаторай саана гэгээн сагаан үдэр болонхой, ниидэжэ ябаһан самолёдойнь доогуур буржагар сагаан үүлэнүүд тамаржа, дээрэнь сэл хүхэ тэнгэри хаягаараа ягааран, багадаа эрмэлздэг үльгэрэйнь орон мэтээр толорон харагдажа, досоо элдэбын һайхан бодол түрүүлнэ.

* * *

Мэрээ хуушан дараанса хушалтатай модон гэрэй үүдэ татажа орохынгоо тэндэ нэгэ бага байд гэжэ, дээрэ гараһан зүрхэеэ даран зогсобо... Августын һарын һүүлээр модоной набшын шарлажа байхада, дүрбэн жэлэй саана гартаа чемодан баринхай, «һеөргөө бусахагүйб!» гэжэ шиидэһээр, энэ гэрһээ гараа һэн. Август... Гэрһээ гарахадань, бороо шэдэржэ, бэгзышэһэн, һүрөө һулдэгүй хүнүүд гартаа шүхэр баринхайнууд, ишээ тиишээ һүндэлжэ байгаа. Автобусой байдаг газарта ошоходонь, хэншье үгы, тон гансаархонаа, шүхэр бариад ябаһан тэдэ хүнүүдтэ тэрэнэй хаана, юундэ ошохоо байһаниинь огто хабаагүй, өөрөө эдэ хүнүүдтэшье, хүнүүд өөртэньшье хэрэггүй шэнги зогсожо байгаа. Үнэхөөрөөшье, тэндэ гансаархонаа зогсоходоо, олон юумэн тухай бодожо үзөө. Шүхэр дорохи хүнүүд... хүн бүхэниинь өөрын хуби заяатай, бороогой хүйтэн дуһалнуудһаа халхалжа, досоогоо бөөмэйлһэн нангин дулаагаа бүхы наһаараа бага багаханаар суглуулжа бүридүүлһэн гэр гэртээ абаашаха — нарата дэлхэйн ёһо жамаар ажаһуудаг. Автобусой ерэхэдэ, юушьеб хэлэхэеэ хүсэһэндэл жэлоошон тээшэ хараад зогсошоһониинь — булта тодорон, нэгэ доро һанагдашаба...

(Эхин. Түгэсхэлынь хожом гараха).



СЭРЭГШЭ БАСАГАНАЙ БААТАРШАЛГА



Эндэ үгтэһэн зурагые анхаран харахыетнай дурадханабди. Буурал сагаан толгойтойшье һаа, нюдэнэйнгөө галханиие үшөөл алдаагүй харасатай, орден, медальнуудаар энгэрээ шэмэглүүлһэн эхэнэрые харана бэзэг. Энэмнай Прибайкалиин районой Зырянск һуурин тоонтотой Анастасия Георгиевна Соколовская гээшэ.

Настиин ажабайдалай намтар, юу хэлэхэб, баян даа! Мүнөө үеын залуу басагад атаархажашье болохол.

А. Соколовская 1940 ондо Улаан-Үдын акушерско-фельдшерскэ һургуули дүүргэөд, Хоринии районой санитарно-эпидемиологическа станцида фельдшерээр хүдэлхөөр эльгээгдэһэн юм. 1941 ондо Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай эхилхэдэ, Забайкалиин сэрэгэй округой стрелково 93 дивизиин мэдэлдэ абтан татагдаа һэн. Энэ дивизи фронт ябуулагдахаар бэлдэгдэжэ байһан байгаа. Иигэжэ фельдшер Настя басаган сэхэ Москва тээшэ шэглэн, дайшалхы замаа эхилһэн юм. Ниислэл хото Москва шадарай Богородская һууринда тэрэ дайнай тулалдаанда түрүүшынхеэ ороо һэн. «Тэрэ ушар һүнч тохёолдоһон. Тойроод нюдэ анима харанхы бэлэй. — гэжэ Анастасия Георгиевна хөөрэдэг. — Манай медпункт ухэр буу, миномедой һомондо шобото сохюулжа, олон нүхэдөө алдаа һэмди».

Энэл үедэ Настя Соколовскаялда командирынь санбадай байһан газар олохо гэһэн захиралта үгэбэ. Юуб гэхэдэ, ротонь шархатаһан хүнүүдээ хайшаһаньшье эльгээхэеэ мэдэхэгүй байгаа бшуу. Харюусалгатай даабари абаһан залуу фельдшер харанхы һүни хазаар моридо мордожо, дайсанай талын зүгһөө буудажа байбашье һаань, медсанбат бэдэрхээр гараа бэлэй. Командирайнгаа түрүүшын даабариие дайшалхы фельдшер саг болзор соонь, нарин нягтаар дүүргээ һэн.

А. Г. Соколовская олон тулалдаанда хабаадаһан юм. Тэрэнэй дайшалхы замда тохёолдоһон эгээл дурасхаалта, эгээл хүшэр хүндэ нэгэ ушар тухай хөөрэхэ һанаатайб.

Энэ ушар 1943 ондо Сильнино (Орловско область) һууринда болоһон юм. Тэндэ тиихэдэ хорёод үрхэтэ айл тоологдодог байһан. Соколовскаягай алба хэжэ ябаһан санитарна рото һууринай айлнуудаар шархатаһан сэрэгшэдые тараабa. Тиигээд байтарнь, фашистнууд тэрэ тосхондо гэнтэ доботолжо, һүреетэй сэхэ гал түймэр гараба. Тосхоной гэрнүүд шатажа, дүрэжэ эхилбэ. Үхибүүд, үбгэд, хүгшэдэй орилоон, хашхараан...

Дүрэжэ байһан гэрнүүд соогоо шархатаһан сэрэгшэдые гаргажа, аюулгүй газарта оруулха гээшэ шухалын шухала зорилго байһан. Дайшалхы санитарнуудай, тэрэ тоодо Анастасиягай хүсөөр шархатаһан сэрэгшэд аюулһаа гаргагдаа. Санитарна ротынхид ами наһаяа бишыхашье гамнангүй, дайсадай пулемедуудай һомон соогуур нүхэдөө ой модон соо оруулжа, ухалһөө абарһан юм. Удаань хоёрдохи хоногтоо ябажа шадахагүй сэрэгшэдые тракторнуудаар медсанбат асарһан байна. Эндэ шалгарһанайнгаа түлөө дайшалхы фельдшер А. Г. Соколовская Улаан Одоной орденоор шагнагдаһан намтартай.

Анастасия Георгиевна Соколовская дайгаа Зүүн Пруссиин Кенигсберг хотоло дүүргэһэн юм. Дайнай һүүлээр тэрэ Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын сэргэтэ алба хээ. Дайнай ветеран эхэнэр мүнөө Улаан-Үдэ хотын хүүгэдэй санатори 24-эн жэлээ хүдэлжэ байна. Железнодорожно районой ажаһуудаг, эндээ ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэрэ дайнай ветерануудай соведэй гэшүүн, дайшалхы нүхэдтэеэ холбоо барисагаа алдалаагүй. Нёлоондо, агуу Илалтын 35 жэлэй ойн баяраар, гвардиин 26-дахи стрелково дивизиин делегадуудай бүридэлдэ орон, Москвада болоһон ветерануудай уулзалгада хабаадаһан байна.

Тэрэ уулзалгада хабаадажа, А. Г. Соколовская дайшалхы нүхэдтэеэ харалсажа ерээ.

Үнэхөөрөөшье, Эхэ ороноо хамгаалгада болоһон дайшалхы фельдшер басаганай залуу наһанай аюулта дайнай дүлэн соогуур үнгэрбэшье, бухы наһанииынь, сэрэдүйнь амгалан сагай үедэ сэсэглэн үргэлжэлөө. Тэгэд ажабайдалнай баатаршалгаар мүнөөшье баян бэшэ аал?..

Ч-Д. БУДАЕВ,
дайнай ветеран.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Г. Соколовская.

Авторай фото.

УРАН ЗОХЁОЛШЫН ДУРАСХААЛДА

Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо И. К. Калашниковай түрэһөөр 50 жэлэй ойн үдэртэ зорюулагдан, тэрэнэй дурасхаалай үдэшэ КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой Ехэ зал соо августын 10-да болобо. КПСС-эй обкомой секретарь А. А. Бадиев оролто үгэ хэлэжэ, уран зохёолшын дурасхаалай үдэшые нээһэн байна.

РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь, Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдинов Исай Калашниковай зохёохы ажал ябуулга тухай дэлгэрэнгы элидхэл хэбэ.

Поэт В. В. Липатов, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор А. А. Белоусов, уран зохёолшо Ц. Р. Галанов, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор В. Ц. Найдаков болон бусад нүхэд уран зохёолшын номууд тухай үгэ хэлэһэн байна.

Уран зохёолшын һамган, хани нүхэр, туһалагша Е. В. Калашниковагай үгые суглаарагшад сэдьхэлээ уяран шагнажа, хани халуунаар альга ташаба.

И. К. Калашниковай эжы — А. И. Калашникова дурасхаалай үдэшэдэ хабаадаа.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

Зэдын һонин

НИИСЛЭЛ ХОТОЕО ХАРАХАНЬ

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой зургаан гэшүүд аяншалгын путевкоор Эхэ оронойнгоо ниислэл — Москва хото мордобо. Эдэнэр Москватай танилсахаһаа гадна, ВДНХ-да орожо, оронойнгоо хүдөө ажахын асари ехэ амжалта, түйлалтануудые хужарлан хараха юм.

Аяншалгада мордогшодой дунда ажахын мэргэжэлтэдтэй сут эхэ хонидой отарые даагша, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат М. Г. Сахияева, түрүү һаалишан, Буряадай АССР-эй габьяата малшан З. А. Чагдурова болон бусад бии.

ХҮДЭЛМЭРЕЭ ҺЭРГЭЭБЭ

Районой Соёлой ордондо мүнөө үедэ уран һайханай хэдэ хэдэн кружогууд хүдэлжэ захалба. Тэдэнэй дундаһаа Г. М. Дансаруновагай хүтэлбэрилдэг хатар танцын кружок хүдэлмэреэ һайнаар табяанхай. Эдэ кружогуудта ехэнхидэ Петропавловкын дунда һургуулиин һурагшад ябадаг юм. Эдэнэр лэ «Ровесник» гэжэ агитбригадатай холын бэлшээридэ байһан малшадта ошожо, концерт наада табилсадаг болонхой.

С. ДАМДИНОВ.

ГАИ-гай экран

Үнгэрөөд байһан долоон һарын дүн хаража, согсолжо үзэхэдэ, республикын харгы замууд дээрэ болодог усалта ушаралай тоо үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо, бага зэргэ үсөөрөө гэжэ тэмдэглэлтэй. Үнгэрһэн энэ үе соо Зэдын, Хурамхаанай, Сэлэнгын, Хоринии, Захааминай, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын районуудта аварнин тоо олошорһон байба. Түрүүшын гурбан районда энэ тоонь бүри олон. Шалгажа үзэхэдэ, харгыгаар ябаһан машина, техникэ жолоодогшод хэмһээ үлүү хурдаар гүйлгэжэ ябаһаар мүргэсэлдэһэн, хүмэрһэн, хүниие дайраһан байна. Тиихэдэ һогтуушуул аяар 261 аварн хэһэн, хэмһээ үлүү хурдаар гүйлгэлдэгшэдэйнь тоо 204-дэ хүрэһэн байха юм. Мүн харгын бэлшэртэ зогсонгүй үнгэрһэн таби гаран жолоошон зэмэдэ оронхой. Республика дотор бүхыдөө табан мянганһаа дээшэ жолоошон һогтуугаар машина жолоодоһон, долоон мянганһаа дээшэ хүн машинаяа хэмһээ үлүү хурдаар гүйлгэһэн гэжэ район бүхэнһөө абтаһан мэдээсэлнүүд дээрэһээ тодоруулагдаба.

Хэнэйшье мэдэһээр, харгы замууд дээрэ үзэгдэдэг усалта ушаралнууд хадаа хэсүү хойшолонтой гэжэ тоологдодог гээшэ. Харгыгаар, хото, тосхоной үйлсэ гудамжаар гүйлгэһэн зарим жолоошод һэримжэгүй ябадалһаа боложо, гэнтэ харгы дээрэ гүйжэ гараһан үхибүүдые дайрана. Жэшээнь, августын долооной үдэр «Жигули» машинатай В. С. Петров Улаан-Үдын Гагаринай нэрэмжэтэ үйлсэдэ харгынуудай бэлшэр дээрэ долоон наһатай Юля Кельбак гэгшые дайраа. Тэрэнь хүндөөр гэмэлтэжэ, больницада оруулагдаба.

Август һарын долоон хоногой туршада харгы замууд дээрэ найман авари болобо. Тэдэнэй дүрбэниинь Сэлэнгын райондо болоһон байна. Августын 8-най үдэр Гусиноозерскын 163-дахи ПМК-гай тракторист А. Глухов гэгшэ һогтуугаар гүйлгэжэ ябатараа, нэгэ үхибүү дайража архёо. Хоринии районой мехлесхозой тракторист Черненов скорость дээрэ байһан тракторайнгаа мотоор хүдэлгэхэдөө, өөрөө дайруулжа, больницада ороһон байна. Тэрэ һогтуу бэшэ һаа, усалта орохогүйнь мэдээжэ.

Үнгэрһэн долоон хоногто Улаан-Үдэ хотодо һогтуугаар машина жолоодоһон 86 хүн ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдаба. Тэдэнэй дундаһаа ТЭЦ-эй слесарь В. И. Межевов, «Межколхозстрой» трестын крановщик И. П. Меркушев болон бусадые нэрлэлтэй.

ГАИ-гай захиргаанай комиссиин шиндхэбэриин ёһоор 43 хүн машина жолоодохо эрхэһээ хаһагдаба. Эдэнэр бултадаа һогтуугаар машина жолоодожо ябаһан.

Н. СЕМЕНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

Шэнэ кино

«ДУРАМНИ, ХААНАБШИ?»

Молдавиин нэгэ һууринда түрэһэн Марчелэ Базатин гэжэ басагые байгаали гомдохоогоогүй — һайхан шаранһье, илангаяа хонгёо һайхан хоолойшье үгөө. Нютагайнгаа һургуулида хүгжэмэй багшаар хүдэлжэ байһан Марчелэ дуушан болохо хүсэлөө огтоошье орхиногүй. Харин нэгэтэ городһоо телеграмма ерэжэ, һайн дуранай эстрадна хүгжэмшэд тэрэниие ансамблиингаа дуушанаар уриһан байба.

Мүнөө үеын эстрадна хүгжэмдэ дуратайшуул астрономическа обсерваториин бишыхан таһалга соо суглаража, репетицинүүдые үнгэргэнэ. Таһалгын эзэн Виктор — научна залуу хүдэлмэрилэгшэ, астроном, нэгэ доро оркестрые хүтэлбэрилнэ. Тэрэнэй нүхэр, ансамблиин гэшүүн Андрей, хэзээ нэгэтэ Марчелэтэй хамта һураһан байна.

Һайн дуратайшуулай ансамбльда ябажа эхилхэдээ, Марчелэ хүн бүхэнтэйнь һайн танилсана. Обсерваториин дэргэдэхи таһалга, Викторэй саг зуурын байра, тэрэ үхибүүтэй һамгаяа орхижо гараад, сүүдэй шиидхэбэри хүлеэжэ байһаниие батадхана. Тиигэбэшье Марчелэ Виктор хоёрой хоорондо сэдьхэлэй ойлгогдосогүй байдал түрэнэ.

Удаашьегүй ансамблиин коллектив Хара далай дээгүүр теплоходоор аяншалхаяа мордобо. Ябаһан лэ газартань тэдэниие айхабтар халуунаар угтана. Марчелын гүйсэдхэхын тула Викторэй зорюута бэшэһэн дуун аргагүй ехэ амжалтатай байба. Альга ташалган гансал Марчелэдэ, Марчелэдэл ганса зорюулагдана. Иимэ ехэ амжалтаараа омогорхоһон залуу хоёр ерээдүй тухайдаа хамта һайханаар бодомжолно, түсэбүүдые табина. Харин тэдэнэй һайхан эрмэлзэлнүүд бэелхэ үйлэгүй байшоо...

Түрүүшынгээ дуунай түлөө авторска горитой гонорар абаһан Виктор урмашаһандаа гү, али алдуу хэһэндээ гү — научна хүдэлмэреэ орхижо, «сүлөөтэй зохёолшо» болохо гэжэ һэдэнэ. Алдар соло Викторэй толгойень эрьюулжэрхёо. Тэрэнэйнь хойшолонгууд гомдолтой байгаа — Марчелэ Виктор хоёрой «халбагань хахараа» бшуу.

Эстрадна коллектив саашадаашье хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр. Яба ябаһаар, хүгжэ хүгжэһөөр вокально-инструментальна шэглэлээр гүйсэд мэргэжэһэн ансамбль болоно. Уласхоорондын фестивальда хабаадаха эрхэдэ хүртэнэ. Түрүүшын ехэ туршалга гараха болоһон Марчелэ гашуудангяар Викторые һанабашье, гэнтэ таһарһан дураяа шаналма.

Тэрэнь мүнөө Ленинградта, диссертацияа хамгаалха болонхой. Харин хүгжэмөө орхиногүй. Викторэй зохёоһон «Дурамни, хаанабши?» гэһэн шэнэ дууе Марчелэ Уласхоорондын конкурсдо гүйсэдхэжэ, лауреат болоно.

Бидэ эндэ **«Где ты, любовь?»** гэһэн шэнэ фильмын удха тухай тобшоор хэлэбэбди. Фильмын гол герой — дуушан Марчелын ролиие мэдээжэ дуушан София Ротару гүйсэдхэнэ.

Л. ДАНИЛОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фильмһээ хэһэг.



Жэнхэнн буряад аялга хүгжэм зэдэлүүлжэ байхаар янза бүриин инструментнүүдые бүтээхэ мастерскойе байгуулха тушаа хэмжээ ябуулгануудые соёлой дээдын эмхи зургаанууд үнихэнэй хараалжа эхилһэн юм. Харин 1980 оной июль һарада КПСС-эй обкомой, республикын Соёлой министерствын үүсхэлээр Сибириин болон Алас-Дурнын арадуудай хүгжэмэй инструментнүүдые дархалхаар туршалгын мастерской байгуулагдаа. Манай газетын корреспондент Б. ДЫМБРЫЛОВА тус мастерскойн директор Б. С. БАТОДАМБАЕВТАЙ уулзажа, хэдэ хэдэн асуудалнуудта харюусахыень дурадхаһан байна. Хөөрэлдөөнь уншагшадай анхаралда толилнобди.

ҮНДЭҺЭН ХҮГЖЭМ ЭНДЭҺЭЭ ЭХИТЭЙ

— Нэн түрүүн мастерской тухайгаа тодорхойгоор хөөрэжэ үгыт. Ямар түхэлэй инструментнүүдые бүтээжэ, хайшань эльгээнэбта?

— Манай мастерской Сибириин болон Алас-Дурнын арадуудай хүгжэмэй инструментнүүдые дархална. Һаяхаад үзэбэл, оройдоол 12 уран дархашуултай мастерскойн нимэ олон янза түхэлэй инструментнүүдые бүтээхэ гээшэнь бэрхэтэй. Жэшээлхэдэ, Буряадай, Яхадай, Тувагай автономито республиканудаар, Усть-Ордын болон Агын автономито округуудаар чанза, хуур, лимбэ, суур, ятаг гэхэ мэтэ инструментнүүдые дархалжа тараанабди. Тиихэдэ рубель, свирель, жалейкэ, халюгануудые болон ород арадай бусад инструментнүүдые Сибириин алишье нютагай хүгжэмэй һургуулинуудта, соёлой эмхи зургаануудта эльгээхэ аргатайбди. Мастерскойдомнай табан цех хүдэлнэ. Тус тустань нэрлэбэл, баян, фортепиано, электро-хүгжэмэй инструментнүүдые заһабарилгын цехүүд, арадай хүгжэмэй инструментнүүдые урлан дархалалгын болон музейнүүдэй экспозици бүтээлгын цехүүд байха. Эндэ ажалладаг 12 дархашуулһаа гадна хүдөө нютагуудаар арбаад шахуу уран гартан хүдэлнэ гээшэ. Жэшээлбэл, Лубсан, Очиржап Жамбаловууд түрэл нютагтаа эдэбхитэйгээр хүдэлхэһөө гадна, сүлөөтэй сагтаа өөһэдөө урлан зохёожо, гоё байхан морин хуурнуудые бүтээдэг юм. Тиихэдэ Иван Будаев хасуурнин хуурай модо шадамараар һиилэжэ, хилгааһан хуур, чанза, хэнгэрэгүүдые дархалдаг байха. Манай мастерскойдо хүдэлдэг залуу дархан Борис Цыреновэй хэһэн лимбэ, чанзануудые абаха дуратайшуул мүн лэ олон юм. Харана бэзэт, уран гартанаймнай олонхинь залуушуул, энээниие тон һайшаамаар гэжэ һанагшаб.

— Бальжинима Самбуевич, залуушуулай бэлиг шадабариие дээшэлүүлхын тула ямар хэмжээнүүд абтадаг гээшэб?

— Бэлигтэй залуушуулые Москва, Ленинград хотонуудай хүгжэмэй инструментнүүдые бүтээдэг фабрикануудта дүршэл ехэтэй мастернуудай хүтэлбэри доро хүдэлхыень, мүн хүгжэмэй инструментнүүдые шэнжэлдэг түбэй тусхай лабораторинуудта практика гарахыень эльгээнэбди. Мүн тиихэдэ манай мастернууд өөһэдөөшье шабинарые һургажа, дүй дүршэлөө хубаалдадаг заншалтай юм.

— Танай мастерскойдо бүтээгдэһэн инструментнүүдые хэн шалгажа абадаг бэ?

— Бидэ гансашье үнинэй мэдээжэ болоһон хуушан түхэлэй инструментнүүдые бүтээнэ бэшэ, харин өөһэдөө урлан зохёожо, шэнэ зүйлнүүдые дархалнабди. Тиимэһээ мастернуудаймнай бүтээлнүүдые, илангаяа шэнэ түхэлэй инструментнүүдые эрилтэ ехэтэй комиссиин тушаажа абахань тон шухала ха юм. Республикымнай мэдээжэ композитор Б. Цырендашиев, Буряадай АССР-эй арадай артист А. Зонхоев, РСФСР-эй арадай артист И. Айзикович, арадай уран бүтээлэй научно-методическа республиканска түбэй директор Н. Дамиранов — эдэ нүхэд түрүүтэй шалгалтын тусхай совет байгуулагданхай юм. Мастерскойдо бүтээгдэһэн хүгжэмэй инструментнүүдые тус совет шалган тушаажа абадаг. Гадна соведэй гэшүүд бидэндэ туһатай зүбшэлнүүдыешье хэлэжэ үгэдэг, али бүхы зэр зэмсэгээршье хангаха талаар хамһалсадаг байха.

— Таниие хэр хангана гээшэб?

— Оройдоол нэгэ жэлэй туршада хүдэлжэ байһан мастерскойн хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ дутуу дундануд ушараал бээ. Инструментнүүдые дархалха модо оронойнмнай алишье заха хизаарһаа, гол түлэб Красноярскһаа бидэндэ эльгээнэ. Хуур, чанзануудта хэхэ хүбшэргэй, хара, улаан модон гээшэмнай манай тон ехээр хэрэглэдэг, олдохонь шухаг зүйлнүүд ха юм даа. Үшөө нэгэ хоморой зүйл — могойн арһа аяар Монголһоо захижа асаруулнабди. Эдэ бүгэдөөр бидэниие хангана, теэд эдэниие захижа асаруулхын, гүйсэд тушаажа абахын тула ута үнжэгэй ябуулгануудые хэхэ ушар гарадаг.

Баһа нэгэ шиидхэгдэхээр болоһон асуудал бии. Харана бээзэт, хэды ехэ үнэтэй сэнтэй инструментнүүд. Эд хэрэгсэлнүүд мастерской соомнай байна гээшэб? Харин байшан «гэрнай хуурай модоор баригданхай. Нэгэл зуруулай аһашабал... Тиигээдшье, дархашуулаймнай хүдэлдэг таһагууд уйтан. … ранхы. Юрэдөөл, шулуу… байшантай болоо һаамнай… һайн байгаа. Иимэрхүүл да…

— Танай мастерской … дөөгэй хүгжэмэй һургуули… нуудта, соёлой байшангуу… та инструментнүүдые эль… гээнэ. Хүдөө нютагуудай… арадай инструментнүүдэй ор… кестрнүүдые байгуулха ар… боломжо бии гээшэ гү, … юун гэжэ һананат?

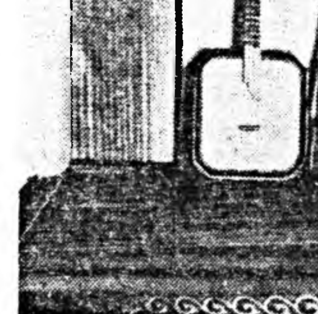
— Бии байнгүй яахаб… Энэмнай һонирхолтойшье… туһатайшье хэрэг гээшэ. Рай… онуудай соёлой эмхи зурга… нуудай энэ хэрэгые үүсхэ… гэбэл, ямаршье түхэлэй ин… струментнүүдые бидэндэ за… хихадань болохо ха юм. То… дуратайгаар зүбшөөхэбди.

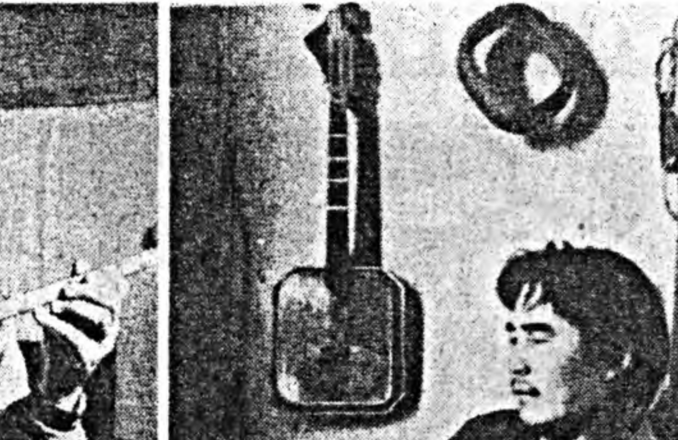
— Ямар шэнэ инструмент… нүүдые бүтээжэ гаргана гэ… шэбта?

— Ночин гэжэ инструмент… тые манай мастернууд ан… түрүүшынхиеэ зохёожо да… халба гэжэ хэлэхэ аргагүй… хэб гэхэдэ, иимэрхүү түх… лэй инструмент урданыш… байһан юм. Гэбэшье тон … морой, ирагуу һайхан аб… үгэдэг энэ инструментые ма… най мастернууд уран гоеор… шэмэглэжэ бүтээгээ. Тиихэд… «дрова», «рубель» гэжэ нэр… лэгдэһэн ород арадай инст… рументнүүдые шэнээр уралан… зохёожо дархалнабди.

— Үшөө нэгэ асууда… Мастерскойдотнай бүтээгд… һэн инструментнүүд дээр… ямар шэнэ хүгжэм гүйсэ… хэгдэхэ гээшэб?

— Буряадаймнай мэдээжэ… композиторнууд — Базар… Цырендашиев, Юрий Ирд… неев гэгшэд мастерскойдо… най алишье асуудалаар ех… хэн туһаламжа хододоо үзүү… жэ байдаг юм. Эдэ ну… хэднай шэнэ инструментнүү… дые һаяхан шалгажа үзөөд… тааруу зохид хүгжэм най… руулжа эхилэнхэй. Мастер… скоймнай уран гартанай бү… тээһэн шэнэ инструментнүү… дээрэ хүгжэмшэд хүнэй ш… хэ баясуулма арадай һайхан… хүгжэм аялые зэдэлүүлжэ… байхал гэжэ һанахадаа, би… дэ тон ехээр урмашанабди.







ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Лим… бэ, суурнуудые мастер П. Лосев уран гоёор бүтээдэ… юм. 2. Залуу дархан Б. Цыренов. 3. Мастерскойдо бү… тээгдэһэн инструментнүүд: … чин, монгол ятаг, монгол… чанза, лимбэ, хучир, буряад… чанза.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» августын 8-да үнгэргэгдэһэн 32-дохи тираж.

«49-һөө 6-ень тааха»: 3 — бобслей, 10 — һан дээрэ бүмбэгөөр наадалга, 13 — хадын-санын спорт, 30 — хүндэ атлетикэ, 36 — авиаспорт, 46 — теннис.

«36-һаа 5-ень тааха»: 3 — бобслей, 5 — бүхэ барилдаан, 16 — мори урилдаан, 17 — конькигаар урилдалгын спорт, 25 — шаргаар урилдалга.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ. «Һогооборишье һаань — һүридөө» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Республикын ажалай үдэр» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партиина комитедүүдтэ» — суглуулбари. Түрэл оронпомнай. «Үбһэ сабшагшадай ажалай түлөөһэн» — мэргэжэлтын зүбшэл. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда. АПН болон ТАСС-ай корреспондентнүүдэй материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Спортын һонин. ГАИ-гай экран. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Человек в футляре» — уран һайханай фильм. 11.25 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.25 — Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.45 — Шэнэ һонин. 15.35 — Социалис оронуудай баримтата фильмүүд. 16.30 — «Дружный» гэжэ пионернүүдэй лагерьта болоһон һайндэр». 16.55 — «Шатарай һургуули». «Танилсагты, шатар» — 2-дохи дамжуулга. 15.25 — «Каникулы Кроша» — олон серитэй уран һайханай фильм. (3-дахи сери).

Улаан-Үдэ. 18.35 — «Байгал» — программа.

«Орбита». 19.05 — «Эдеэ хоолоор хүн зоние хангалгын программа». Тодорхой шиидхэбэринүүд. Ивановска областьһоо хэгдэһэн репортаж.

Улаан-Үдэ. 19.20 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 19.35 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал.

«Орбита». 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Саян» — хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга.

«Орбита. 20.35 — «Леся Украинка», «Касандра» — Украинын И. Франкогой нэрэмжэтэ Гүрэнэй академическэ драмтеатрай фильм-зүжэг. 22.00 — «Время». 22.35 — «Искусствын уран бэлигтэн». СССР-эй арадай артист Б. П. Чирковой түрэһөөр 80 жэлэй ойдо. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак» (М) — «Динамо» (Минск).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Медеодо болоһон уулзалганууд» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан фильм. 14.05 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ, яажа һургадаг бэ?» «Чиланзарта уран гартан урган гарана». 14.50 — А. Навоигай нэрэмжэтэ Узбегэй академическэ оперо болон балетэй театрай артистнууд Останкинадахи концертнэ студида концерт харуулха. 16.05 — «Маяковский мантай суг алхална» — баримтата фильм. 16.50 — «Ашаурэнь — миллиарднууд» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00 — «Нуурнууд бү хатаг» — кинооочерк. 17.15 — Монголой артистнуудай концерт.

«Орбита». 18.35 — П. И. Чайковский. «Иоланта» гэжэ операһоо хэһэг.

Улаан-Үдэ. 19.05 — Соносхолнууд.

«Орбита». 19.20 — «Хүхюун нотохонууд».

Улаан-Үдэ. 19.45 — Кинооочерк.

«Орбита». 20.00 — РСФСР-эй габьяата артистка Г. Калининагай ба академическэ ород арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт.

Улаан-Үдэ. 20.35 — «Хүдэлмэ… ришэдэй хани барисаанай … луун элшэ» — дамжуулга.

«Орбита». 21.00 — «Амга… нойрсогты багашуул!». «Шэ… тэ экран». 21.15 — «Найда… барагшад». Капиталай … нүүдтэ ажалгүйдэлгын … рэлгэ тухай. 21.35 — Москва… Гүрэнэй симфоническа ор… кестр ород композиторнууд… зохёолнуудые гүйсэдхэхэ. 22… — «Время». 22.35 — «Дума… Ковпаке». «Набат» — уран һай… ханай фильм. 00.10 — Ф. Шу… берт. Хүгжэм.

САГАЙ УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР республика… торнай нэгэ сэлмэжэ, … бүрхэжэ байха, зарим … зарта саг зуура бороо ор… хо. Баруун-урдаһаа секун… дын 5—10 метр хүсэтэйгэ… һалхилха. 18—23, зарим… районуудта 12—17 граду… дулаан байха.

УЛААН-ҮДЭДЭ хура бо… роо балай орохогүй. Ба… руун-урдаһаа секундын 5—1… метр хүсэтэйгөөр һалхил… 19—21 градус дулаан ба… ха.

АВГУСТЫН 14—15-… үдэрнүүдтэ үүлэтэйшэг б… ха. Хойто районуудта хур… бороо орохогүй, бусад … тагуудта саг зуура бор… орохо. Баруун тээһээ секу… дын 5—10 метр хүсэтэй… һалхилха. Һүниндөө 6—1… үдэртөө 18—23, зарим р… онуудта һүниндөө 2 граду… үдэртөө 13—18 градус … лаан болохо, газарай хү… һэндэ хюруу унаха.

Редактор Р. Б. ГАРМА…

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор — 2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, перевод — 2-54-93, писем и сельскоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-01662. Заказ № 186. Индекс …